

Kastamonu Education Journal

September 2018 Volume:26 Issue:5

kefdergi.kastamonu.edu.tr

Çocuk Haftası Dergisi ve Çocuk Eğitimi Açısından İncelenmesi

Çocuk Haftası (Child Week) Magazine and Its Analysis in Terms of Child Education

Ramazan ALABAŞ^a

^aKastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kastamonu, Türkiye

Öz

Bu araştırmanın amacı Tahsin Demiray tarafından yayımlanan Çocuk Haftası adlı çocuk dergisinin tanıtımını yapma ve dergiyi çocuk eğitimi açısından incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden birisi olan doküman incelemesi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın dokümanlarını ise Çocuk Haftası dergisinin Ankara Millî Kütüphane’de bulunan 375 sayısı oluşturmuştur. Araştırmada derginin 2 Ocak 1943 ile 25 Şubat 1950 tarihleri arasında yayımlanan bütün sayıları (374 sayı) ve dergi sayılarından ayrı olarak numaralandırılan 30 Ekim 1942 tarihli sayısı incelenmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, Tahsin Demiray derginin idare merkezi olarak İstanbul’u belirlemiş ve dergiyi sahibi olduğu Türkiye Basımevi’nde basmıştır. Dergi içeriğinde yer alan yazıların çocuk eğitimi açısından analizi yapıldığında, dergi içeriğinin “eğitime yönelik bilgiler ve çocuk eğitimi, çocukların sahip olması gereken ahlaki değerler, çocukta okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür amaçlı bilgiler kazandırma” kategorilerinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler içerisinde de “çocukta okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür amaçlı bilgiler kazandırma” daha fazla yer tutmuştur. Dergide, çocuğun sahip olması gereken ahlaki değerleri içerisinde ise “vatansever olma, kurallara uyma, çalışkan olma, saygılı olma, doğru/dürüst olma, sorumluluklarını bilme, yardımsever olma, tutumlu olma ve itaat etme” öne çıkmaktadır.

Abstract

The purpose of this study is to introduce the children’s periodical called as Çocuk Haftası (Child Week) published by Tahsin Demiray and to examine this periodical from the point of children education. This research was carried out by document analysis technique method, which is one of the qualitative research methods. The documents of the research were 375 published volumes found in the Ankara National Library. All issues (374 ones) published between January 2, 1943 and February 25, 1950 and the publication dated October 30, 1942, which is numbered separately from the numbers of the magazines were examined in this research study. According to the results of the research, Tahsin Demiray, who was also the owner of Türkiye Basımevi (Turkey Press), determined Istanbul as the administrative center of the magazine and Turkey Press published the magazine. The articles within the periodicals were analyzed from the point of children education. It has been assigned that the content of the periodical is become intense in these categories called as “information on educational knowledge and children education, ethical values that children should have to and developing the reading culture and bringing the child in general knowledge”. Among these categories the category of “developing the reading culture and bringing the child in world knowledge” take more places. “Being patriotic, following rules, being respectful and honest, having the sense of responsibility, being helpful and sparing and obeying” are at the forefront among the ethical values that a child should have.

Anahtar Kelimeler

çocuk dergisi
çocuk eğitimi
Çocuk Haftası dergisi
Tahsin Demiray

Keywords

children’s periodical
child education
Çocuk Haftası (child week)
magazine
Tahsin Demiray

Extended Summary

Introduction

The philosophy, content and theme of periodical publications for children founded with the Tanzimat period, which is the starting period for Turkish children's periodicals with the examples in Europa, and the term of development began in the period of Constitutional Monarchy and it tried to secure its unique place in child publishing, starting from the first years of the Republican era. As children's periodicals enriched their content with the authors in the following years, they tried to make a difference in the presentation of the contents, and the competition with the numerical increase caused the periodicals to develop in form and visually with the effect of technological advances in printing (Alabaş, 2014: 405). In Turkey, since the foundation of the Republic in 1923, especially in the republic's first term, periodical children's publications have endeavored to introduce the newly established system to their readers and to understand their differences in all areas of life from the pre-Republic era. In the Republican era, along with the Letter Revolution, the preparation of qualified reading works, especially for young people, to gain reading culture and habits came into the agenda, and children's journals contributed to this effort. Tahsin Demiray is one of the important names in Turkish children's journalism during the Republican era. Tahsin Demiray is known as a writer, a thinker, a publisher and a politician who takes place in the nationalist political tradition besides his teaching (Demirci, 2013: 187).

The purpose of this study is to introduce the children's periodical called as Çocuk Haftası (Child Week) published by Tahsin Demiray and to examine this periodical from the point of children education. To achieve this general purpose, the answers to the following questions were searched; what are the main features of the Child Week magazine? What are the basic ideas about child education in the Child Week magazine?

Method

This research was carried out by the document analysis method, which is one of the qualitative research methods. The documents of the research were 375 published volumes in the Ankara National Library of the Children's Week magazine. All the numbers (374 ones) published between January 2, 1943 and February 25, 1950 and the publication dated October 30, 1942, which is numbered separately from the numbers of the magazines and can be titled as a promotion series, were examined in the survey. In the analysis of the data obtained in the research, the document analysis (documentary scanning) method was used.

Findings

According to the results of the research, Child Week magazine was published in Istanbul on 2 January 1943 and started to be published weekly. Tahsin Demiray, who was also the owner of Turkey Publication, determined Istanbul as the administrative center of the Children's Week magazine and he had the magazine in Istanbul Printing House published. The Children's Week magazine started with a total of 16 pages, 18.4 x 26.4 cm in size, printed on straw paper, four pages in color (two inside pages with front cover and back cover) and the other in black and white. Since September 21, 1946, the number of pages was reduced to 12, and the publication was continued its life. On February 25, 1950, Child Week published its 374th issue and ended his publication life. The target volume of the magazine was defined as "all the children who were studying in the first grade of elementary and middle school, children who were just beginning to read, and all children who wanted plenty of writing, adventure and curious stories". The content of the magazine included informative and entertaining texts (cartoons, pictures, etc.), literature products (fairy tales, stories, etc.) and comic book types.

The articles within the periodicals were analyzed from the point of children education. It has been assigned that the content of the periodical is become intense in these categories called as "information on educational knowledge and children education, ethical values that children should have to and developing the reading culture and bringing the child in general knowledge". Among these categories the category of "developing the reading culture and bringing the child in world knowledge" take more places. In the sense that the magazine loads education, it is accepted that it is necessary to have a remote inquiry based recourse in school type learning and that the education continues in the ongoing process outside the school without being limited to the school and that these learning should also be associated with the school. One of the results obtained in the research is the type of child drawn by Child Week magazine. It is seen as necessary to have some moral values in social life for this purpose, which emphasizes being a "good individual" in this type of child. In the magazine, in the moral values that the child should have, "to be patriotic, to obey the rules, to be diligent, to be respectful, to be honest, to know the responsibilities, to be helpful, to be frugal and to be obedient have come forward."

Conclusion

One of the results of the research is that the Children's Week magazine played an important role in gaining reading culture and habits in children. It has been revealed that some of the works of verse, prose and line type in Child Week constituted the unique products of children's literature and the magazine hosted writers and cartoonists.

Another result of the research is that in Child Week it is important for the child to grow up in a way equipped with general knowledge. These papers, which aim to educate child by increasing the general knowledge, include writings and pictures about history, nature, place, event, person, city, country, animals, discoveries, inventions, etc. When the content of the general cultural writings in the Children's Week magazine is examined, it can be said that interesting topics are in a way to increase the curiosity of the children and to be able to activate their desire to explore and learn with their narratives.

1. Giriş

Temeline açık ya da örtük biçimde “davranış değiştirme ya da geliştirme” anlamı yüklenen eğitime farklı tanımlamalar getirilmektedir. Sosyolojik açıdan eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda yeteneğini, tutumlarını ve olumlu yöndeki diğer davranış biçimlerini geliştirdiği süreçler toplamı olarak tanımlanmaktadır (Ergün, 1992:2). Eğitime sosyolojik açıdan bakıldığında yetişkin dünyası kültürünün gençlere kısmen istemli bir biçimde aktarımı söz konusudur (Hurn, 2016:4). Bu bağlamda bireylerin farklı alanlardaki gelişimi için önemli bir yere sahip olan eğitim, içinde yaşanılan toplum yanında toplumun kendi fertlerini eğitmesi ile de ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Özellikle de küçük yaşlar çeşitli gelişim alanlarında (bilişsel, sosyal, duygusal vb.) kritik dönemleri içerdiğinden bireylerin eğitimi için önemli görülmektedir. Bu küçük yaşlardaki eğitim resmi ve düşünsel anlamda bireylerin değerler, yetenekler ve bilgi açısından eğitildiği sosyal kurumlar olan okullarda yapılmaktadır (Guttek, 1997:5). Resmi olmayan eğitim ise okul dışında çocuğun etrafını çepeçevre saran tüm sosyal ortamlarda gerçekleşen öğrenmeleri kapsamaktadır. Okullarda formal olarak gerçekleşen eğitimlerin kaynağını müfredatlar oluştururken, formal eğitimi destekleyici okul dışı öğrenme ortamları olarak informal eğitimin kaynakları ise çeşitlilik göstermektedir. Bu kaynakların en etkililerinden birisi de çocuklara yönelik hazırlanmış yayınlardan birisi olan çocuk dergileridir.

Popüler kültür ürünlerinden olan çocuk dergileri yetişkin değerlerini çocuklara uygun bir şekilde sunmaktadır (Chick & Hunter, 2009:2). Bu özelliği yanında okuyucu kitleleri olan küçük çocukların alım gücünün ailesi tarafından belirlenen harçlıkları ile sınırlı olması nedeniyle özellikle küçük yaşlardaki çocuklara ebeveynleri tarafından satın alınmakta, bazen de içerikleri dolayısıyla aileler tarafından bilinçli olarak okunmakta böylece çocuk dergileri çocuklar yanında anne babaların da beğenisine sunulmaktadır. Hedef kitle olarak okula devam eden öğrencileri belirleyen ve onları eğitmeyi amaçlayan çocuk dergilerinin okullarda öğretmenler tarafından derslere yardımcı kaynak olarak kullanıldığı ve öğrencilere önerildiği durumlarda da resmi müfredatları ya da ders kitaplarını destekleyen bir yardımcı ders araç gereci olma özelliği bulunmaktadır. Bu durumda eğitimciler de çocuk dergilerinin okuyucuları arasına katılmaktadır. Böylece çocuk dergilerinin yayımlanma amaçları içerisine açık ya da örtük olarak öğretme ya da eğlendirerek öğretme işi katılmaktadır.

Çocuklar için hazırlanan süreli yayınların okunması ve tüketilmesi daha kolay olduğu için kitaplara oranlara süreli yayınlara çocuklar tarafından daha büyük rağbet gösterilmektedir (Okay, 1999:15). Kitabın uzun soluklu bir okumayı gerektirmesi, gazetenin ise kısa sürede hazırlanıp tüketilmesi dolayısıyla çocuk dergileri kitaplar ile gazeteler arasında geniş bir boşluğu doldurarak okura konuları derinlemesine sunma imkânı vermektedir (Yapar, 1999:7). Çocuk gazete ve dergileri, ders kitabı ile güncel olayların ve yeni ortaya çıkmış gerçeklerin arasındaki boşluğu doldurmaya da yaramaktadır (Oğuzkan, 1997:283). Dolayısıyla doğrudan ya da dolaylı olarak çocuğun eğitimini amaçlayan çocuk dergilerinin çocukta okuma kültürü oluşturma, çocuğa ders kitapları dışında bilgilendirici metinler sunma, çocuğun eğlendirici köşelerle hoş vakit geçirmelerini sağlamasına yardımcı olma ve açık ya da örtük mesajları sunma gibi işlevleri bulunmaktadır. Bu işlevlerin varlığını ülkemizde ilk defa 1869 yılında yayımlanan *Mümeyyiz* adlı çocuk dergisinden başlayarak günümüze kadar devam eden çoğu çocuk dergisinde görmek mümkündür. Nitekim ilk çocuk dergisi *Mümeyyiz*'in amacı okuyucusuna yararlı olmak olup bu amacı gerçekleştirmek için de öykülere, bulmacalara, öğrenci yazılarına, Letaif başlığı ile küçük güldürücü öykülere yer vererek birçok bilgiyi soru cevap şeklinde çocuklara sunmaktır (Kür, 1991:17).

Türk çocuk dergiciliğinin başlangıcı olan Tanzimat döneminde yayımlanan çocuk dergilerinde yer alan içerik eğitsel kaygılarla ve ilköğretim okullarının programları ile uyumlu hazırlanmış bu bağlamda da Türk eğitim modernleşmesine büyük hizmette bulunmuşlardır (Şimşek, 2002: 169). Çocuk dergilerinde sayıca artışın görüldüğü II. Meşrutiyet döneminde yayımlanan çocuk dergileri ise çocuğun eğitimini amaç edinme yanında çocuk eğitiminden sorumlu olan kurumlar ve bu kurumlara mensup eğitimcilerin eğitimdeki çağdaş gelişmeler konusunda eğitilmesi yoluyla bu gelişmelerden yararlanılmasını da amaçlamışlardır (Gurbetoğlu, 2006:123). Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren okullaşma oranlarının artması, zorunlu ilköğretim, Harf İnkılabı çocuk dergiciliğinde yenilikleri de beraberinde getirmiş ve çocuk dergileri okul eğitiminin bir parçası olarak düşünülmüştür (Sarıkaya, 2010:73). Çocuk dergileri gerek ortaya çıktıkları Tanzimat döneminde gerekse Cumhuriyet'in ilk yıllarında ciddi görevler yüklenmişler, “ideal” çocuğu oluşturmaya çalışmışlar ve içeriğine her türlü bilgiyi koymayı amaçlamışlardır (Gençel, 1984:202).

Çocuk dergiciliğine genel olarak bakıldığında, Türk çocuk dergiciliği için başlangıç dönemi olan Tanzimat dönemi ile birlikte Avrupa'daki örneklerinden hareketle çocuklara yönelik süreli yayınların felsefesi, içerik ve temaları oluşmaya başlamış, Meşrutiyet döneminde gelişme dönemine girilmiş, Cumhuriyet döneminin ilk yıllarından başlayarak çocuk yayıncılığı içerisinde kendisine özgü yerini sağlamlaştırmaya çaba göstermiştir. Çocuk dergileri sonraki yıllarda yazar kadrosu ile içeriklerini zenginleştirirken içeriğin sunumunda da farklılıklar getirme çabasında olmuş, sayısal artışla birlikte gelen rekabet, basım alanındaki teknolojik ilerlemelerin de etkisi ile dergilerin biçim ve görsel olarak önemli bir

gelişim göstermesine neden olmuş, sadece kapak sayfalarının renkli olarak düzenlenmesi ile başlayan bu süreç, renkli resimlerin kullanılmasından kâğıt-mürekkep kalitesine kadar geniş bir düzlemde devam etmiştir (Alabaş, 2014:405).

Cumhuriyet'in ilanından itibaren -özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında- süreli çocuk yayınları okuyucularına yeni kurulan sistemi tanıtmak ve hayatın her alanında Cumhuriyet öncesi dönemden farklılıklarını kavratmak için çaba göstermişlerdir. Cumhuriyet Dönemi'nde Harf İnkılabı ile birlikte özellikle de küçük yaştaki bireylere okuma kültürü ve alışkanlığının kazandırılması için nitelikli okuma eserlerinin hazırlanması gündeme gelmiş, çocuk dergileri buna katkı sağlamıştır. Bu özellikleri dolayısıyla devlet tarafından maddi yardımlar da almış çocuk dergileri vardır. Örneğin 27 Aralık 1928'de yayın hayatına başlayan *Çocuk Sesi* dergisi ilk 24 sayısını yayımladıktan sonra 1929 yılında devletten maddi yardım almaya başlamış, bu yardımlar Ağustos 1933'e kadar devam etmiştir. Çocuk dergileri bir tarafta Cumhuriyet fikrinin her alanda sağlamlaşmasına çaba harcarken diğer tarafta çocuklara seslenme ya da öğüt verme yolunu da kullanarak bedenen ve ahlaken sağlıklı nesiller yetiştirmeye çalışmışlardır. Böylece bazıları bir kenara bırakılırsa, çocuk dergileri, Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren değişmekte olan toplumsal yapıya uygun eğitilmiş bir yeni nesil yetiştirme düşüncesine katkıda bulunmayı amaçlamışlardır.

Cumhuriyet döneminde öğretmenlik mesleğinden gelen, özellikle üretkenlikleriyle dikkati çeken ve çocuk dergileri alanında belirli bir etki sahibi olan iki isim dikkati çekmektedir: Tahsin Demiray ve M. Faruk Gürtenca (Gençel, 1984:189). Bu isimlerden Tahsin Demiray, öğretmenliği yanında milliyetçi politik gelenek içinde yer alan yazar, fikir adamı, cemiyetçi, yayıncı ve siyasetçi olarak bilinmektedir (Demirci, 2013:187).

1903 yılında İstanbul'da doğan Tahsin Demiray (Yıldırım ve Zeynel, 2010:281), tahminen 1919 yılında Kadıköy Sultanisi'nden mezun olarak öğretmenliğe başlamıştır (Ertürk, 1987:11). İstanbul'un işgali ve geçim zorluğu nedeniyle 1919 sonları veya 1920 başlarında annesi ve kardeşleri ile Bolu'ya giden Demiray, burada müstantik muavinliği (sorgu yargıci yardımcılığı) de yapmıştır (Ertürk, 1987:11). 1922 yılında tekrar İstanbul'a dönen Tahsin Demiray, öğretmenlik yanında yayıncılığa da başlamış ve ilköğretime yardımcı çocuk kitapları yayımlamıştır (Ertürk, 1989:108). Tahsin Demiray 1923-1926 yılları arasında yayımlanan *Yeni Yol* adlı çocuk dergisinde başyazarlık (Kür, 1991:438), 1924 yılında da kısa süre yayın hayatında kalan *Haftalık Resimli Gazetemiz* adlı çocuk dergisinin sahibi ve mesul müdürlüğünü yapmıştır (Okay, 1999, 189). Tahsin Demiray çıkarmış olduğu bu dergilerde ilköğretmeni ve arkadaşı olan Burhan Bilbaşar'ın buluşları ve yazılarından yararlanmış ve kendisinden büyük bir yardım görmüştür (Tutel, 1997:91). Bu yayınları ile Cumhuriyet döneminin önemli bir çocuk yayıncısı olarak Tahsin Demiray çocuklara yayınlarıyla hitap etmeye başlamış, sonraki yıllarda Türkiye Yayınevi'ni kurarak yayıncılık hayatına devam etmiştir.

Çocuk Haftası dergisinden edindiğimiz bilgilere göre, Türkiye Yayınevi "Türk Çocuk Edebiyatı Neşriyat Evi" adıyla 1925 yılında kurulmuştur. Tahsin Demiray *Resimli Mecmua* adlı çocuk dergisinin bazı sayılarını bu yayınevi adı altında çıkarmıştır. Daha sonraları "Mektep Neşriyat Yurdu" adını alan bu yayınevinde Tahsin Demiray ve Abdullah Ziya Kozanoğlu "Çocuk Kitapları" serisini de yayınlamışlardır. Bu yayınevinin adı 1936 yılında Türkiye Yayınevi'ne dönüşmüştür. Tahsin Demiray Türkiye Yayınevi'nin tanıtımlarında "Mektep Neşriyat adı ile kuruluşu: 1925" ifadesine yer vermiştir. 2 Mayıs 1936'da yayın hayatına başlayan *Yavrutürk* dergisi Türkiye Yayınevi tarafından çıkarılmıştır. Türkiye Yayınevi başlangıçta bir aile kuruluşu olarak hizmet vermiş, Demiray kardeşler ve ailedeki kadınlar el ele verip sabahlara kadar çalışarak yayınevini ileri taşımışlardır (Tutel, 1997:28). 1946 yılına gelindiğinde dergiler, kitaplar ve bunların basımı için dizgi, baskı, klişe, cilt gibi işlemlerde binası yetersiz gelmiş, 26 Ağustos 1946 tarihinde İstanbul Yeşildirek'te yayınevi için yeni bir tesisin inşaatına başlanmıştır. Bu temel atma törenine ait haber ve fotoğraflar *Çocuk Haftası* dergisinde yer almış, hatta temele küçük bir çocuk da birkaç avuç kum atmıştır. Türkiye Yayınevi, *Çocuk Haftası*, *Ateş*, *1001 Roman*, *Yıldız*, *Ev-İş*, *Moda Albümü*, *Elişleri*, *Hafta* gibi hem çocuklara hem gençlere hem de yetişkinlere hitap eden süreli yayınlar yanında kitaplar ve okula yardımcı materyaller de çıkartmıştır. Tahsin Demiray, bu yayınlar yanında 17 Nisan 1948 tarihinde altı sayfalık 5 kuruşa satılan *Türkiye* adlı bir de günlük gazete çıkartmıştır (ÇH, 278:9). Bu gazete kardeşi Celal Demiray'a göre Vakit Gazetesi matbaasının çok kötü baskısı nedeniyle uzun ömürlü olamamış, gazete yayın hayatında kaldığı sürede de Tahsin Demiray başyazarlığını yapmıştır (Ertürk, 1987:16). Türkiye Yayınevi bünyesinde barındırdığı magazini iyi bilen ve Türkçesi düzgün yayıncılar sayesinde bir dönemin dergicilerini yetiştirmiş, bunlar acemiliklerini burada atmışlar, bu bağlamda da birçok kişiyi yetiştiren bir "mektep" görevi görmüştür (Tutel, 1997:90).

1930'lu yılların başında toplum sorunlarıyla ve dolayısıyla sosyoloji ve 'sosyal bilim' ekolüyle tanışan Tahsin Demiray, 1945 yılına kadar daha çok çocuk edebiyatıyla uğraşmış, yayıncılık faaliyetini sürdürmüş ve bu arada akademisyenler, siyasetçiler ve dönemin düşün adamlarıyla fikri tartışmalarda bulunmuştur (Sucu, 2014:250-251). 1945 öncesi toplum sorunları konusunda çalışması bulunmayan Tahsin Demiray'ın bu dönemde yayıncılığı öne çıkmakta olup kendisi için "Le Play müntesibi" ifadesini kullanmakta, bu akımın diğer mensupları gibi bilinçli bir şekilde eğitim sorunları

ile ilgilenmekte ve 1945 öncesi çocuk yayınlarında “Orta Asyacılık” idealini işlemektedir (Ertürk, 1989:111-112). Çok partili siyasî hayata geçişten sonra politikayla aktif bir şekilde ilgilenmeye başlayan Demiray, 1952’de Türkiye Köylü Partisi’nin kurucuları arasında yer almış ve bu partinin genel başkanı Prof. Dr. Remzi Oğuz Arık’ın vefatı üzerine de 1954’te genel başkanlığa seçilmiş, 1961 sonrasında ise Adalet Partisi kurucuları arasında yer alarak bu partiden İstanbul milletvekili seçilmiştir (Demirci, 2013:189). 1965 seçimlerine katılmayan Tahsin Demiray daha sonraki yaşamında sosyoloji ve politika ile ilgisini kesmemiş, partide görev almadan Milliyetçi Öğretmenler Birliği, Millî Türk Talebe Birliği’nin konferanslarına katılmış (Ertürk, 1987:17), 26 Haziran 1971’de de İstanbul’da ölmüştür (Yıldırım ve Zeynel, 2010: 281).

Tahsin Demiray’ın aktif siyasete girmeden hemen önce yayımladığı bir çocuk dergisi olan *Çocuk Haftası* II. Dünya Savaşı’nın devam ettiği yıllarda yayın hayatına başlamış ve ülkemizde çok partili siyasî hayata geçiş döneminde de yayın hayatını sürdürmüştür. Tahsin Demiray’ın Türk çocuklarını eğitmek ve eğlendirmek amaçlı çıkardığı dergilerden birisi olan *Çocuk Haftası* aynı zamanda çocuk yayınları aracılığı ile nasıl bir çocuk tipi arzuladığını da göstermektedir. 1940’lı yıllarda *Yavrutürk*, *Çocuk*, *Çocuk Haftası*, *Doğan Kardeş* adlı çocuk dergileri hem çocuk yayıncılığına katkıda bulunmuşlar hem de çocukların dünyasına girip uzun ömürlü olmayı başarmışlardır. Bütün bunlardan hareketle bu araştırmanın amacı *Çocuk Haftası* dergisinin tanıtımını yapmak ve dergiyi çocuk eğitimi açısından incelemektir.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı esas alınarak yapılandırılmış ve araştırmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgu ya da olaylarla ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:217). Doküman incelemesi aynı zamanda yoğun bir şekilde belirli bir içeriğe odaklanma veya uzun bir dönem boyunca değişim ve devamlılığı ölçümlemek için kullanılabilir (McCulloch, 2004:80).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Çalışmanın dokümanlarını diğer bir deyişle veri kaynaklarını *Çocuk Haftası* dergisinin Ankara Millî Kütüphane’de bulunan 375 sayısı oluşturmuştur. Fraenkel, Wallen ve Hyun’a (2012:537) göre bir veri kaynağı olarak dokümanları yıllık raporlar, sanat eserleri, faturalar, kitaplar, karikatürler, genelgeler, mahkeme kayıtları, günlükler, diplomalar, yasal kayıtlar, gazeteler, dergiler vb. yayınlanmış ya da yayınlanmamış her türlü bilgiler oluşturmaktadır. Bu araştırmada derginin 2 Ocak 1943 ile 25 Şubat 1950 tarihleri arasında yayımlanan bütün sayıları (374 sayı) ve dergi sayılarından ayrı olarak numaralandırılan 30 Ekim 1942 tarihli sayısı incelenmiştir. Elde edilen dokümanların analiz edilmesinde verilerin gözden geçirilmesi (yüzeysel inceleme), okunması (kapsamlı inceleme) ve yorumlanmasını gerektiren olup bu süreçte içerik analizi ve tematik analiz unsurları işe katılmaktadır (Bowen, 2009:27-28). Ayrıca doküman incelemesinde elde edilen dokümanların araştırmada kullanılacak tüm veri setini oluşturması durumunda dokümanların araştırmanın amacına göre kapsamlı bir içerik analizine tabi tutulması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:227). Bu bağlamda araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek 2013:259).

Verilerin analizinde araştırmacının verileri satır satır okuyup araştırmanın amacı çerçevesinde önemli olan boyutları belirlediği, kodların tümevarımcı analizle doğrudan verilerden üretildiği “verilerden çıkarılan kavramlara göre yapılan kodlama” esas alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013:264). *Çocuk Haftası* dergisinin bütün sayıları tümevarımcı analize tabi tutularak okunmuş ve ortaya çıkan kodlar benzerlik ve farklılıklarına göre temalara göre düzenlenmiş, alıntılara yer verilerek açıklama ve yorumlamalar yapılmıştır. Nitel araştırmaların doğasına uygun olarak geçerlik ve güvenilirlik kavramı yerine inandırıcılık ve aktarılabilirlik gibi alternatif kavramlar kullanılmakta olup inandırıcılık için uzman incelemesi, aktarılabilirlik için de ayrıntılı betimleme gibi yöntemler önerilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013:298-304). Bu bağlamda araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için kodlardan hareketle oluşturulan temalar uzman görüşüne sunulmuş ve alınan dönütlere göre son halini almıştır. Araştırmanın aktarılabilirliğini sağlamak için de ayrıntılı betimleme yaklaşımı tercih edilmiştir. Ayrıntılı betimleme “ham verinin ortaya çıkan kavram ve temalara göre yeniden düzenlenmiş bir biçimde okuyucuya yorum katmadan ve verinin doğasına mümkün olduğu ölçüde sadık kalınarak aktarılması” yaklaşımı olup yapılan doğrudan alıntılarla okuyucuya kendi sonuçlarına ulaşma ve yorumda bulunma fırsatı verilmiş olur (Yıldırım ve Şimşek, 2013:304-305). Yapılan alıntılarda derginin sayı ve sayfa numarası parantez içerisinde belirtilmiştir. Örneğin “(ÇH, 96:3)” şeklinde gösterilen alıntı derginin 96. sayısının 3. sayfasını ifade etmektedir.

3. Bulgular

Araştırma verilerinin analizi sonucunda ulaşılan bulgular “Çocuk Haftası’nın temel özellikleri ve Çocuk Haftası’nda çocuk eğitimine ilişkin temel görüşler” olmak üzere iki alt başlık halinde toplanmıştır.

Çocuk Haftası’nın Temel Özellikleri

Bu başlık altında Çocuk Haftası dergisinin yayın bilgileri, yönetim kadrosu, yazar ve çizer kadrosu, amacı, hedef kitlesi ve içeriği açıklanmıştır.

Derginin Yayın Bilgileri

Çocuk Haftası dergisi 2 Ocak 1943 tarihinde İstanbul’da basılarak haftalık olarak yayımlanmaya başlamıştır. Ancak bu tarihten önce “1956 SB 413” yer numarası ile Ankara Millî Kütüphane’de kayıtlı olan Çocuk Haftası dergisine ait 30 Ekim 1942 tarihli bir dergi daha bulunmaktadır. Bu sayıda “Her hafta cumartesi günleri çıkar. Resimli çocuk gazetesi” ifadesi yer almakta ve 8 sayfa olan bu çocuk dergisi için 5 kuruşluk bir fiyat belirlenmiştir. Bu sayıda sahibi ve umumi neşriyatı idare eden Tahsin Demiray, basıldığı yer olarak da Türkiye Basımevi bilgileri yer almaktadır¹. Dolayısıyla bu sayı dergi yönetimi tarafından ciltlere dâhil edilmediğinden Çocuk Haftası dergisine ait tanıtım sayısı olduğu düşünülmektedir.

Çocuk Haftası dergisinin yayın hayatına başlayacağı Tahsin Demiray’ın sahibi olduğu bir diğer çocuk dergisi olan Yavrutürk adlı çocuk dergisinde okuyuculara duyurulmuştur. Çocuk Haftası dergisinin yayın hayatına başlaması ile ilgili ilk duyurular, Yavrutürk dergisinin 21 Kasım 1942 tarihli sayının üçüncü sayfasında “Ç.... H.....? Bunun ne olduğunu yakında öğreneceksiniz!”, sekizinci sayfasında “Pek yakında Yavrutürk’ün sizi çok sevindirecek bir müjdesi var!? Acaba ne? Bekleyiniz!” ifadeleri görülmektedir. Yavrutürk’ün 28 Kasım 1942 tarihli sayısının üçüncü sayfasında “Yakında Yavrutürk bütün Türkiye çocuklarını sevinçten çıldırtacak, keyfinden hoplatacaktır! Fakat biraz sabır! Ç...K H..T..I ? Bu nedir? Yakında öğreneceksiniz!”, aynı sayının yedinci sayfasında “Geçen sayıda Yavrutürk bir müjde vereceğini söyledi. Acaba bu müjde nedir? Bu müjde sizi pek çok sevindirecek bir haberdir. Yalnız asma yaprağının atlas olmasını bekler gibi bunu da öğrenmek için biraz sabredip beklemek lazımdır.” şeklindeki duyurular ile okuyucuda merak uyandırılmaya devam edilmiştir. Yavrutürk’ün 5 Aralık 1942 tarihli sayısında ise Çocuk Haftası dergisinden açıkça bahsedilmiştir. Bu sayının altıncı sayfasında “Bu sene sizin en büyük en kıymetli yılbaşı hediyeniz yılın ilk günü çıkacak olan Çocuk Haftasıdır. Yılbaşını dört gözle bekleyiniz!” aynı sayının sekizinci sayfasında “İşte iki sayıdır okuyamadığınız kelimeler: ÇOCUK HAFTASI Sizi daha fazla üzmemek için hemen müjdeliyoruz: ÇOCUK HAFTASI Yılbaşında çıkacak yepyeni ve çok güzel bir çocuk gazetesidir.” denilerek yeni bir çocuk dergisinin yayın hayatına gireceği derginin ismiyle beraber okuyucusuna duyurulmuştur. Yavrutürk dergisi, okuyucu kitlesini bu yeni çıkacak Çocuk Haftası dergisine yönlendirmek için her hafta bilgilendirmeler yapmıştır. 19 Aralık tarihli Yavrutürk dergisinde yeni çıkacak çocuk dergisinin içeriğinde yer alacak yazı başlıkları da yer almış, Çocuk Haftası’nın okuyucu sayısını arttırmak için de hediye verileceği aynı sayının beşinci sayfasında “Çocuk Haftası yılbaşında çıkıyor. Yaman İzci, Cingöz, Kabasakal Amca Çocuk Haftasında sizi bekliyorlar. Dikkat! Dikkat! Çocuk Haftası ilk sayısının okurlarına 1 radyo hediye edecektir!” şeklinde ifade edilmiş; hediye konusu aynı sayfanın sekizinci sayısında tekrar okuyucuya “Çocuk Haftası ilk sayısının okurlarına çok güzel bir radyo hediye edecektir! Unutmayın” şeklinde hatırlatılmıştır. Böylece 19 Aralık 1942 tarihinde Yavrutürk dergisinin ilk serisinin son sayısı yayımlanarak yerini Çocuk Haftası dergisine bırakmıştır.

Derginin 2 Ocak 1943 tarihli ilk sayısının kapağı renkli olarak basılmış, kapağının en üstünde derginin sayı ve tarih numaralarına yer verilmiştir. Derginin kapağında “Çocuk Haftası” şeklinde derginin adı ve hemen bu yazının altında dikdörtgen içerisine yazılmış olarak “Haftalık Çocuk Gazetesi” ifadesi yer almaktadır. Bu ilk sayının kapak çizimi Sururi tarafından yapılmış, kapak resminde bir kadın ve bir erkek çocuğun aralarındaki şu konuşmaya yer verilmiştir: “Çocuk: Sahiden Dünya Güneş’in etrafında mı dönüyor? Ablası: Elbette! Çocuk: Peki. Ya geceleri, Güneş olmadığı zaman?” Ayrıca bu ilk sayının kapağında derginin fiyat bilgisi de 10 Kuruş olacak şekilde yer almıştır.

Dergi yayın hayatına başlamasında okuyucuların ilgisini çekmek ve satış sayısını arttırmak için ödül verme yolunu seçmiştir. Dergi ilk sayılarını alan okuyucularına bir radyo hediye edeceğini hem Yavrutürk dergisinde yaptığı reklam-

1. Derginin 30 Ekim 1942 tarihli sayısının ilk sayfasında dokuz kareden oluşan yazısız bant; ikinci sayfasında dokuz kareden oluşan bazıları yazılı bant, “Halinden Memnun Olmayanlar” başlıklı hikâye; üçüncü sayfasında “Bilgi Köşesi” başlığı ile sağlık öğütü, “Yurd Albümü” başlığı ile İstanbul Çemberlitaş ve Dikilitaş’ın tanıtımı; dördüncü sayfada “Yılmaz Sipahi” başlıklı hikâye ve altı kareden oluşan yazısız bant; beşinci sayfada “İnsanların Rengi Niçin Başka Başkadır” başlıklı yazı ve “İyi Bir Arkadaş Mısınız?” başlığı ile kendini sınama yazısı; altıncı sayfada “Aynur Kardeşin Çiçekleri” başlıklı masal ve portakal ile ilgili bilgilendirici yazı; yedinci sayfada fıkra ve şapka oyunu ile “Verin Mehmetçiklere” başlıklı Rakım Çalpalpa imzalı şiir; sekizinci sayfada “Bilgi Köşesi” başlığı altında Hindistan’da olan biten bir konu, resimlerin kopyasını yapma ile ilgili pratik bir bilgi ve horozların nasıl öttüğünü anlatan bir yazı, “Resim İş” başlığı altında üzüm resmi ve “Basılabacağından Geçenler” başlıklı dört kareden oluşan yazılı bant yer almaktadır.

larla hem de ilk sayısında yaptığı reklam ile belirtmiştir. Yalnız *Yavrutürk* dergisinde yer alan reklamlarda dergiyi satın alan her okuyucuya bu hediye verileceği izlenimi uyandırılırken *Çocuk Haftası* dergisinin ilk sayısında, birinci ve ikinci sayısını biriktirenler arasından çekilişle bir kişiye radyo hediyesi verileceği “*Gazeteniz çevresinde bu kadar sıcak bir sevgi ile ve Türk yurdunu dolduran bir kalabalık halinde toplanan okurlarına eli boş gelmek istemedi ve beraberinde çok güzel bir radyo getirdi. Bu radyoyu içinizden birine vereceğiz...*” ifadeleri ile okuyucuya bildirilmiştir. Sonraki sayıda ise radyo dışında başka hediyelerin de verileceği belirtilmiş, dördüncü sayıda bu ödüller büyük ödül radyo dışında 1 adet dünya küresi, 1 adet elişleri albümü, 10 adet renkli resim albümü, 15 adet kutuda kuru boya, 15 adet İstanbul fotoğraf seçileri, 20 adet resim dosyası, 25 adet Şirley’in renkli büyük portresi ve 12 adet kitap olmak üzere toplam 100 adet olacak şekilde belirtilmiştir. Aynı sayıda 23 Ocak günü derginin idare merkezine gelenler arasından yapılacak çekilişle bu hediyelerin dağıtılacağı ve okuyucuların verilen adrese bizzat veya vekili yoluyla gelerek çekilişe katılmaları istenmiştir. 23 Ocak günü Noter görevlisi Galip Güngör tarafından yapılan çekilişe yüzlerce çocuk katılmış, yapılan çekilişle hediye isabet eden numaralar dergi sayfasında yayımlanmış, hediye kazananlar İstanbul’da ikamet ediyorsa dergi idare merkezinden bizzat almak suretiyle, İstanbul dışında ise mektuba derginin ilgili sayısını posta ile göndererek hediyesini alabileceği belirtilmiştir. *Çocuk Haftası* dergisinde verilen bu hediyelerden başka ödüllü bulmacalar ve benzeri yoluyla okuyuculara hediye verilmemiştir.

Çocuk Haftası dergisi ~18,4 X 26,4 cm boyutunda saman kâğıda basılmıştır. Dergi yayın hayatına 16 sayfa olarak başlamış, her sayıda sayfaların numaralandırılması 1’den başlatılmıştır. Derginin ilk sayılarında kapak sayfası ve son sayfa ile içinde iki sayfa olmak üzere dört sayfası renkli, diğer sayfalar ise siyah beyaz olarak basılmıştır. 21 Eylül 1946 sayısından itibaren sayfa sayısı 12’ye düşürülmüş, sadece ön ve arka kapak renkli olacak şekilde basılmaya başlanmıştır. Dergi için belirlenen 10 Kuruşluk fiyat yanında abonelik sistemi ile de satışı yapılmıştır. Abonelik ücreti de yıllık 520 Kuruş, altı aylığı 260 Kuruş olarak belirlenmiştir. 1947 yılına gelindiğinde dergi yayıncısının çocuklar için “*Yavrutürk*” adında daha önceleri çıkartılmakta olan dergiyi tekrar yayımlamaya başlaması ile birlikte dergide hem yayın politikasında hem de sayfa sayısı ve fiyatında değişimler görülmektedir. Bu durum okuyuculara “*Yavrutürk çıkmaya başladıktan sonra mecmuanızı biraz daha büyütmek ve sahifelerine daha başka konular almak mümkün oldu. Bu sayıda mecmuanızın çehresini epeyce değiştirmiş bulacaksınız.*” şeklinde duyurulmuştur (ÇH, 250:7). 1947 yılının Eylül ayında *Yavrutürk* adlı derginin çıkmaya başlaması ile birlikte formalar halinde dergiye ek olarak 8 sayfalık her hafta devam eden yazı dizisi okuyucuya ücretsiz olarak verilmeye başlanmış ve fiyatı yüzde elli arttırılarak 15 Kuruşa, abonelik ücreti de yıllığı 8, altı aylığı 4 Liraya yükseltilmiştir. Bu zammın gerekçesi olarak hem diğer çocuk dergilerinin fiyatları hem de dergiye ek olarak verilen sekiz sayfalık formalar gösterilmiştir.

Dergide satış oranları ile ilgili herhangi bir bilgi bulunmamakla birlikte ilk sayılarda düzenlediği çekilişle hediye verme uygulaması için her dergiye bir numara verilmiş ve hediye kazanan numaralardan birisi 19952 olarak ilan edilmiştir. Buradan hareketle derginin 19 binin üzerinde basıldığı söylenebilir. Dergi çocukların birbirlerine duyuruları suretiyle reklamının yapılmasını önemsemiş ve bu yolla okuyucu sayısını arttırmaya çalışmıştır. Bu amaçla *Çocuk Haftası* dergisinin sayfalarında “*Gazetenizi seviyorsanız onu herkese tanıtınız!*” şeklinde okuyucuya seslenmeler görülmektedir. Okuyucularından rağbet gördüğü de dergi sayfalarında özellikle her yeni cilde başladığında belirtilmiş, okuyucuya teşekkür edilerek sürekli kendisini geliştireceği ifade edilmiştir. Örneğin dördüncü cilde başladığı sayıda “*Sevimli okurlarımıza bu sevinçli günümüzde candan teşekkürlerimizi sunmayı ödev biliriz. Çocuk Haftası her gün biraz daha güzelleşmek ve okurlarının hoşuna gitmek için çalışmasına ara vermeyecektir*” şeklinde okuyuculara teşekkür edilirken; 15. cilde başladığı sayıda “*...Yıllardan beri okuyucularımızdan gördüğümüz ilgi ve sevgiye bir kere daha teşekkür eder ve gazetenizi her gün biraz daha güzelleştirmeye çalışacağımızı belirtiriz.*” ifadelerine yer verilmiştir.

Çocuk Haftası, 25 Şubat 1950 tarihinde 374. sayısını çıkarmış ve bu sayı ile birlikte yayın hayatını sonlandırmıştır. Derginin yayın hayatını sonlandırma gerekçesi ise dergi sahibinin beşinci sınıfa devam öğrenciler başta olmak üzere çocuklar için *Arkadaş* adında bir dergiyi çıkarması olmuştur. Okuyuculara, *Arkadaş* adlı bu yeni çıkacak derginin *Çocuk Haftası* dergisinin yerini alacağı belirtilmiş, 374. sayıda yer alan “*Arkadaş ilk okuyucu kuponu*” ile birlikte adresini posta ile bildirenlere de yeni çıkacak derginin ücretsiz olarak gönderileceği duyurulmuştur. Böylece derginin ortaya çıkışı, *Yavrutürk* adlı derginin yayın hayatını sonlandırıp onun yerini almak olurken; yayın dünyasından çekilmesi de *Arkadaş* adlı dergiye yerini bırakması olmuştur. Derginin yayın hayatını sonlandırdığı 374. sayıda haftalık devam eden yazı dizileri tamamlanırken; haftalık devam eden *Sefiller* başlıklı çizgi roman ise tamamlanamamıştır.

Dergi, her biri yirmi beş sayıdan meydana gelen ciltler halinde düzenlemiştir. Derginin ciltlerine ait bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 1. Çocuk Haftası Dergisi Cilt ve Sayı Bilgileri

Cilt No	Sayı No	Yayımlandığı Tarih Aralığı
1. Cilt	1 - 25	2 Ocak 1943 - 19 Haziran 1943
2. Cilt	26 - 50	26 Haziran 1943 - 11 Aralık 1943
3. Cilt	51 - 75	18 Aralık 1943 - 3 Haziran 1944
4. Cilt	76 - 100	10 Haziran 1944 - 25 Kasım 1944
5. Cilt	101 - 125	2 Aralık 1944 - 19 Mayıs 1945
6. Cilt	126 - 150	26 Mayıs 1945 - 10 Kasım 1945
7. Cilt	151 - 175	17 Kasım 1945 - 4 Mayıs 1946
8. Cilt	176 - 200	11 Mayıs 1946 - 26 Ekim 1946
9. Cilt	201 - 225	2 Kasım 1946 - 19 Nisan 1947
10. Cilt	226 - 250	26 Nisan 1947 - 11 Ekim 1947
11. Cilt	251 - 275	17 Ekim 1947 - 3 Nisan 1948
12. Cilt	276 - 300	10 Nisan 1948 - 25 Eylül 1948
13. Cilt	301 - 325	2 Ekim 1948 - 19 Mart 1949
14. Cilt	326 - 350	26 Mart 1949 - 10 Eylül 1949
15. Cilt	351 - 374	17 Eylül 1949 - 25 Şubat 1950

Çocuk Haftası'nın yukarıdaki tabloda görülen sayıları yanında ekleri de bulunmaktadır. Bunlar, 1947 yılının Eylül ayından itibaren her hafta sekiz sayfa olacak şekilde dergiye ek olarak verilen yazı dizileridir. Bu yazı dizisinin ilki "Kahraman İzci" adlı roman olup 314. sayıda tamamlanmıştır. 315. sayıdan itibaren "Tom Soyer'in Başından Geçenler" başlığı ile sekizer sayfalık formalar halinde bir çocuk romanı derginin içerisinde okuyuculara hediye edilmiş, 342. sayıdan itibaren ise "Peter Pan" isimli çocuk romanı haftalık formalar halinde okuyucuya ücretsiz olarak sunulmuştur.

Sahibi ve İdare Merkezi

Derginin sahibi ve Genel Yayın Müdürü Tahsin Demiray'dır. 1948 yılına kadar Yazı ve Teknik Sekreteri Rakım Çalalpa'dır. 1948 yılının ilk sayısında ise yazı işlerinden sorumlu isim olarak Celal Demiray görünmektedir. 31 Aralık 1949 tarihinde ise derginin sahibi olarak Celal Demiray, yazı işlerinden sorumlu isim olarak ise Tahsin Demiray ismi görülmektedir. 369. sayıda dergi sahibi olarak Tahsin Demiray ve Celal Demiray isimleri birlikte yer almakta, 11 Şubat 1950 tarihli 372. sayıda ise tekrar dergi sahibi olarak Tahsin Demiray, yazı işlerini idare eden olarak Celal Demiray karşımıza çıkmaktadır.

Derginin basımı İstanbul'da Türkiye Basımevi'nde yapılmıştır. Derginin basım ve idare merkezi ise İstanbul'da "Ankara Caddesi No:36" adresidir. Burası aynı zamanda Türkiye Yayınevi'nin idare merkezidir.

Derginin Yazar ve Çizer Kadrosu

Yazar ve çizer kadrosu açısından zengin olan dergide, Türk çocuk edebiyatında önemli yer edinen yazar ve şairler yanında ülkemizin önemli ressamı da yer almıştır. Derginin yazar kadrosunda Tahsin Demiray, Rakım Çalalpa, Kemallettin Tuğcu, Mahmut Attila Aykut, Ekrem Koçu, M. Cahit Gündoğdu, Kemal Birkan, S. N. Akpınar, Rezan Özkonuk, Mümtaz Zeki Taşkın, M. Hülâgû, Şevket Bilgisel, Erol Delen, Hâmit Gündoğdu, Sadi Abaç, Tarık Şipal, Vahdet Gültekin, Perizat Akasoy, O. Akbal, Oya Ece, Kazım Nami Duru, Hadi Tamer, Ayşe Yamaç, Aysel Doğanoglu, Berat Nihal Emre, Nezahat Kocatürk, Ahmet Nazım Tamaç, Zülal Çağdaş, Sacide Peksöz, Selçuk Peksöz, Emin Cenkmn, Enver Behnan Şapolyo, Halil Kocagöz, Nimet Çalalpa, Ayten Erman, Adnan Erim, Fazıl Mahmut Ülkür, Edip Köknel, M. Oktay, Zahir Güvemli, Nihal Yalaza Taluy, Ekrem Bismil, Edip köknel, Semiramis Kök, Süreyya Budak, Mehmet Özmay, Baha Kayserilioğlu, Azmi Turhan, Selim Turan, Güner Değer, Selami Münir Yurdatap, Şefik Aksan, Hüsnü Tunca, Sedat Elman, Orhan Karaegeoğlu, Nihal Yeğınobalı, Y. Edip, Oğuz Özdeş, Ferruh Volkan, Celal Sıtkı Gürler, Asım Yeğınobalı, Yahya Gürpınar, İbrahim Böke, Leyla Soykut, Feriha Birgin, Münir Hayri Egeli, Nermin Milâr, Burhan Tulunay, Cemil Cahit Cem, F. Canan Cem, Cahit Uçuk, Şermin Okyanus, Recai Bilgin, A. Efnan Bilgin, Nâzım Dersan, Orhan Tekin, M. Yaman, Ali Taner, E. Toygar, Ahmet Bülent, Münir Aysu, Rıza Barlas, Mahmut Abaç, Nebil Fazıl ve Oya Gündoğdu yer almaktadır. Bu isimler dışında Tunara, Solelli ve Şerife imzalı yazılar da bulunmaktadır. Ayrıca bazı yazılarda Zeria Abla, Çokbilmiş, Yaman, Taşkın Abla, Bilgin ve Portakal gibi imzalar bulunmaktadır.

Derginin çizer kadrosunda ise Orhan Tolon, Sururi, Ekrem Dülek, Mehmet Tekdal, Firuz, Ayhan Eren, Şahap Ayhan, Bülent Çetınor ve Bedri Koraman isimleri ayrıca Ferruh, Haşım, Gündüz, Nezih imzalı çizimler yer almaktadır.

Derginin Amacı

Derginin çıkış amacı ilk sayısında şu şekilde belirtilmiştir:

Çocuklar! Bizim candan arkadaşlarımız!

Bugün size sunulan şu küçük gazete ne emeklerle meydana geldi bilir misiniz? Mağara duvarlarına ilk resim yapan insanlardan başlayın! Sonra sırası ile taş üstüne, kerpice birtakım kargacık burgacık resimler şekiller çizen adamları düşünün. İlk alfabenin doğuşunu, papirüsü, parşömeni, mum levhacıklarını hatırlayın. Gördüğünü, bildiğini, düşündüğünü kendisinden sonrakilere anlatmak isteği ile yanan insanları, iki büklüm yazı yazmaktan kamburu çıkan yazıcıların emeğini bir aklınıza getirin. Dut yaprağını, paçavrayı, odunu kâğıt yapan yazıyı kalıplarla basıp çoğaltan insanların zahmetlerini tartın. Kısacası resmi ve yazıyı şu hale getiren insanların gayretini bir düşünün! Umarım elinizdeki gazetenin ne demek olduğunu şimdi daha iyi anladınız. Bu insanlar binlerce yıldır ne diye didinip durdular? Hep kendilerinden sonrakiler için faydalı bir iş yapmak düşüncesi ile değil mi? İşte bu gazeteyi çıkaranların yüreği de aynı istekle doludur. Size faydalı olabilirsek bizim için ne mutlu! Fakat yorgunluklarımızın en büyük karşılığı; sizin de sizden sonrakiler için -ne yolda olursa olsun!- özverilikle çalıştığınızı görmek olacaktır.

Derginin 227. sayısında *Çocuk Haftası*'nin yayın hayatına başlama amacı “*Yavrutürk'ten daha güzel, daha olgun bir çocuk gazetesi çıkartma*” olduğu ve bu amaca da ulaşıldığı belirtilmiştir. Ayrıca bu sayıda ebeveynlerin ve öğretmenlerin daha önceden yayınevini çıkartmış olduğu *Yavrutürk* adlı dergiyi yeniden çıkartmaya devam etmeleri konusunda ısrar ettiği ve İngiltere'den yeni gelen ofset makinesi ile basım işlerini daha güzel yapma imkânına kavuşulduğu için *Yavrutürk*'ün tekrar basılacağı ifade edilmiştir.

Derginin Hedef Kitle ve İçeriği

Çocuk Haftası dergisinin hedef kitle, “ilkokul ve ortaokulun ilk sınıflarında öğrenim görenler, okumaya yeni başlayan çocuklar, bol yazı, serüvenler ve meraklı hikâyeler isteyen bütün çocuklar” olarak belirlenmiş, Ekim 1947'ye gelindiğinde “*Şimdi Yavrutürk yeniden çıkmaya başladı. Artık küçük arkadaşlarınızın gazetesi odur. Çocuk Haftası da daha yetişkin olan sizlerindir.*” ifadelerine yer verilmiştir (ÇH, 250:7).

Derginin içeriğinde ise şiirler, bilgilendirici yazılar, hikâyeler, fıkralar, bulmacalar, bilmeceler, karikatürler, yazılı ve yazısız bant karikatürler, çizgi bant hikâye ve fıkralar, resimli hikâye, roman ve masallar, ülke tanıtım yazıları, dünyadan ilginç ve eğlenceli haber ve bilgiler, piyes metinleri, atasözleri, deyimler, biyografiler, anılar, gezi yazıları, özlü sözler, çeviri edebi türler (roman, masal, şiir vb.), pratik bilgiler ve ansiklopedik bilgiler yer almaktadır.

Çocuk Haftası Dergisinde Çocuk Eğitime İlişkin Temel Görüşler

Bu başlık altında *Çocuk Haftası* dergisinde yer alan çocuk eğitime ilişkin temel görüşler ele alınmıştır. Dergide yer alan metinlerin incelenmesiyle yapılan içerik analizi sonucunda çocuk eğitime ilişkin görüşlerin “eğitime yönelik bilgiler ve çocuk eğitimi, çocukların sahip olması gereken ahlaki değerler, çocuklarda okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür amaçlı bilgiler kazandırma” konularına yoğunlaştığı görülmektedir.

Eğitime Yönelik Bilgiler ve Çocuk Eğitimi

Çocuk Haftası dergisi incelendiğinde derginin içerisinde “doğrudan okula yardımcı olma, okuldaki dersleri destekleme” gibi bir amacının olduğu bilgisi yer almamaktadır. Hâlbuki Tahsin Demiray'ın *Çocuk Haftası*'ndan önce çıkardığı *Yavrutürk* dergisinde “okul derslerine yardımcı kaynak olma” özelliğini bir amaç olarak belirlediği görülmektedir (Alabaş, 2014:348). *Çocuk Haftası*'nda yer alan içerikten bir kısmının okula yardımcı nitelik taşıyabilecek türde olduğu göze çarpmaktadır. Bunlara örnek olarak “Hayat ve Tabiat” ve “Bunları Biliyor Musunuz” başlıklı köşeler verilebilir. Bu köşelerde zaman zaman derginin belirlediği hedef kitesinin eğitim çağı olan ilkokullarda okutulan hayat bilgisi dersinin içeriği ile ilgili olan sorular sorulmuş ve bilgilendirici yazılara yer verilmiştir.

Dergide, okulda öğretilenlerin ezberlenmemesi aynı zamanda bunların sorgulanması, eğitim konusunun ise sadece okulda ve sınıfta yapılan derslerdeki öğrenmeler ile sınırlı olmadığı şeklinde anlaşılması gerektiği savunulmuş, hayat devam ettiği sürece öğrenmenin de devam ettiği ve günlük hayatta öğrenilenlerin okul ile ilişkilendirilmesinin gerekliliği belirtilmiştir. Örneğin “Bunları Biliyor Musunuz?” köşesinde okuyuculara okulda öğretilenleri sorgulamaları gerektiği “*Yalnız okulda okutulan şeyleri ezberler, kendiniz hiç düşünmezseniz bir şey öğrenemezsiniz. Etrafınızda olan şeylere dikkat ediniz. Onlar hakkında düşününüz. Bilmediğiniz şeyleri anlamaya çalışınız. Kendi kendinize o gördüğünüz şeyler hakkında sorular sorunuz, cevaplarınızı kendiniz bulunuz. Bulamadıklarınız olursa büyüklerinize sorunuz. Yani bilenlere sorunuz.*” ifadeleri ile dile getirilmiştir. Benzer şekilde günlük hayatta olan bitenlerin dikkatle takip edilip

çevre incelemeleri yapılarak bunların okul ortamı ile ilişkilendirilmesi 1946 yılında okulların tatil olduğu haftalarda çıkan 182. sayısında “Okullar kapandı. Şimdi tatildesiniz. Kırlara, bayırlarda gezip eğlenecek, kafanızı dinlendireceksiniz. Fakat yazın tabiat ortasında o kadar değerli görüşleriniz olacak, o kadar yeni şeyler öğreneceksiniz ki bunları okul zamanı hatırlamanız lazım gelecektir. Onun için tatil boyunca gördüğünüz, öğrendiğiniz şeyleri de bir yere not etmeniz çok faydalı olur. Çiçek, yaprak, taş, böcek koleksiyonları da yapabilirsiniz. Şu halde edindiğiniz bilgileri yazmak için bir dosya açınız. Bu dosyaya yeni görgü ve bilgilerinizi kaydediniz. Günlerin uzaması, kısalması sıcaklık, soğukluk, yağmur, fırtına gibi şeyleri yazınız. Geçenlerde ay tutuldu. Bu kadar güzel bir ay tutulması çok az görülür. Buna ait gazetelerde çıkan resimleri kesip de dosyanıza yapıştırınız. Ay ve Güneş tutulmasına ait bilgiler edinip yazınız. Bunlar gibi yeni gördüğünüz çiçekler ve hayvanlarla ilgili resim, yazı ve bilgileri de bir araya getiriniz...Bu mevsimde çiftçilerin, bağcılarının, bahçıvanların ne işlerle uğraştıklarına dikkat edip dosyanıza yazınız.” cümleleri ile dile getirilmiştir.

Dergide okul türü öğrenmelerin günlük hayatla ilişkilendirilmesi yanında okuyucuların basit el becerileri gerektiren faaliyetlerle de uğraşmaları istenmiş, bu amaçla 251. sayıdan itibaren “Resim-İş” köşesinde çocukta geliştirilmesi istenilen el becerisi resimli olarak aşama aşama anlatılmıştır. Aşağıdaki tabloda derginin çocukta geliştirilmesini istediği el becerileri gösterilmiştir:

Tablo 2. Çocuk Haftası Dergisinde Yer Alan El Becerisi Örnekleri

Başlık	Sayı	İçerik
Kalemlik	251	Sık dokumalı ketenden kalemlik yapma
Abajur	252	Lambaya keten, kroket ve bakır telden abajur yapma
Eski Tepsileri Yenilemek	253	Tepsi boyama
Civciv	254	Çuhadan yumurtalık kapağı yapma
Şık Düğmeler	255	Kumaş düğme yapımı ve boyanması
Mahfazalar	256	Yünlü kumaştan gözlük kabı yapma
Çiçek Yapalım	257	İpek ya da organze kumaştan çiçek yapımı ve boyama
Küçük örtüler	258	Artık kumaşlardan örtü yapma
Çantanız	259	Kumaştan çanta yapma
Balıklar	260	İğneardı önlük yapımı
Siz işleyin	261	Kumaş üstüne (önlük, elbise vb.) ipe işleme yapma
-	262	Fotoğraf albümü kapağı yapma
-	263	Şişe mantarı ve tahtadan küçük su değirmeni yapma
Kuşlara Yemlik yapalım	264	Artık malzemelerden kuş yemliği yapma
Annenize Babanıza Hediye	265	Kartondan resim çerçevesi yapma
Yapma Çiçekler	266	Kumaş, boncuk, yün vb.den çiçek yapma
-	267	Kestane ve meşe palamudundan şekiller çıkarma
-	268	Mukavvadan sepet yapma
-	269	Ağaç dalından düdük yapma
-	270	Yünlü kumaştan kitap kabı yapma

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi *Çocuk Haftası*'nda okuyuculara kumaş, tahta, kağıt, mukavva, atık malzemeler vb. kullanılarak sanatsal denilebilecek ürünler oluşturma ve böylece el becerilerini geliştirici etkinlikler önerilmiştir.

Dergide çocukların eğitiminde okula devam etme ve okul sevgisi konusu da işlenmiştir. Özellikle okulların açıldığı haftalara denk gelen sayılarda okul sevgisi temalı şiirlere rastlanmaktadır. Örneğin 27 Eylül 1947 tarihli sayısında Celal Sıtkı Gürler imzalı “Okullar Açılıyor” başlıklı şiirde “...*Bu sene okulumu/Amma da çok özledim!/'Tatil bitiverse de/Okul açılrsa' dedim...Ne kadar özlemişim/Okulun her yerini/Uzak kalınca insan/Anlıyor değerini...*”; 2 Ekim 1948 tarihli sayısında da M. Yaman imzalı “Okullar Açıldı” başlıklı şiirde “*Orhan, Güler; Gül, Kaya/Uzun sürer yolumuz/Çabucacık gidelim/Açıldı okulumuz...İşte girdik okula/Ne de şirin bahçesi!/Öğretmenin sevinçle/Titredi tatlı sesi!*” dizelerine yer verilmiştir.

Bunlar dışında genel olarak dergide yer alan bilgilendirici metinlerde görselleştirme, örnekleme, metaforlar ve somutlaştırma yaklaşımlarından yararlanılmıştır. Örneğin dünyanın oluşumu anlatılırken “*Siz hiç uzun zaman dolapta duran ve kuruyan elma gördünüz mü? Gördünüzse elbette bilirsiniz. Bunların kabukları buruşur, kırışıklaşır. İşte dünyanın üstündeki kabuğun kırışıkları da dağlar, tepeler, vadiler ve derelerdir.*” (ÇH, 21:7) şeklinde bir anlatım tercih edilmiştir.

Çocukların Sahip Olması Gereken Ahlaki Değerler

Çocuk Haftası'nda çocukların sahip olması gereken özellikler de açık bir şekilde belirtilmiştir. Bu özellikler incelendiğinde toplum içerisinde “iyi bir birey” olmaya vurgu yapıldığı ve bu amaçla da sosyal hayatta bir takım ahlaki değerlere sahip olmanın gerekliliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Dergide, çocuğun sahip olması gereken ahlaki değerleri içerisinde “vatansever olma”, Cumhuriyet'e bağlılık, millî duyguların yüksekliği ve Türklük bilincine sahip olma ile birlikte ele alınmıştır. Vatansever olma dışında verilen ahlaki değerler derginin hitap ettiği hedef kitle olan okul çocuklarına uygun olarak okul vurgusu ve kurallara uyma başta olmak üzere “çalışkanlık, saygılı olma, doğru/dürüst olma, sorumluluklarını bilme, yardımsever olma, tutumlu olma ve itaat etme” olarak sıralanabilir. Bu ahlaki değerler hem roman, hikâye ve şiirlerin temalarından birisi olmuş hem de bilgilendirici metinlerde yer almıştır.

Vatansever olma, “Türk çocuğu” imgesi ve “Türk çocuğunun özellikleri” ile “Türklük ve Türk milleti” vurgusuyla dikkat çekmekte ve “Cumhuriyet”in anlamının bilinip kazanımlarının korunması için yapılması gerekenlerle ilişkili olarak ele alınmaktadır. Bu konudaki yazılar Cumhuriyetin ilk yıllarında yayın hayatında olan çocuk dergileri olan *Gürbüz Türk Çocuğu*, *Çocuk*, *Çocuk Sesi* ve *Yavrutürk*'e göre daha az sayıdadır. *Çocuk Haftası*'nda Atatürk ve Cumhuriyet temalı yazıların genellikle millî bayramlara denk gelen sayılarda yer aldığı görülmektedir. Atatürk sevgisi ile ilgili yazılara 10 Kasım haftasına denk gelen sayılarda az da olsa yer verilmiştir. Millî bayram sayıları dışındaki sayılarda ise bazı hikâye ve şiirlerde bu iki temanın işlendiği görülmektedir.

Çocukların Cumhuriyet'in anlamını öğrenmelerine yönelik hazırlanan içerikte Cumhuriyet ve vatan sevgisinin bir arada yer aldığı yazılar da görülmektedir. Örneğin derginin 357. sayısında çocuklara “*Cumhuriyet'in genç çocukları! Atatürk, bu Cumhuriyeti sizlere emanet etti. O, büyük yoldaki ödevlerimizin neler olduğunu gençliğe hitabında çok güzel ve açık olarak anlatmıştır. “Ey Türk Gençliği” diye başlayan bu hitabesini herhalde hepimiz bilirsiniz. Bize kutsal bir emanet olarak bıraktığı bu vatani korumak için icabında kanımızı, canımızı vermekten kaçmayacağız...*” (ÇH, 357:3) şeklinde seslenilerek vatani korumada her türlü fedakârlığın yapılmasının altı çizilmiştir. Bu fedakârlık yanında ülkenin Cumhuriyet rejimi ile geldiği noktanın önemini okuyucuya sezdirilmesi de dergide yer almaktadır. Örneğin, Cumhuriyet'in 26. yıldönümü nedeniyle dergide yer alan bir yazıda Cumhuriyet'in kuruluşu kısaca anlatılmış ve ülkenin durumu “*İşte çocuklar, o günden bugüne kadar tam 26 yıl geçti. 26 yıl, belki başka bir milletin tarihi için önemli bir sayı değildir. Fakat genç Türkiye Cumhuriyeti, bu 26 yıl içinde, 26 yüz yıllık işler başardı. Yıkıntılar üstüne en modern şehirler kurdu. Yurdu, demir ağlarla ördü. Kültür, ekonomi ve bayındırlık alanlarında en ileri milletlere yetişmek için çalışıyoruz...*” cümleleri ile okuyuculara aktarılmıştır. Bir başka yazıda da Cumhuriyet dönemi çocuklarının şanslı oldukları aşağıdaki cümlelerle dergide yer almıştır:

“Çocuklar! 30 Ağustos 1922'den bugüne kadar geçen 27 yılın her gününde biz, bizden başka hiçbir milletin başaramadığı işler başardık. Bir harabe olan memleketimiz imar edildi. Dışarıya giden paralarımız kurulan fabrikalar sayesinde memleket içinde kaldı. Ordumuz kuvvetlendi. Bilhassa kültür alanında çok yükseldik. Çocuklar siz Cumhuriyet devrinin bütün bilgileri, yenilikleri içinde yetişiyorsunuz. Cumhuriyetten evvelki devirde ne bugünkü dil ne bugünkü tarih ne de bugünkü okumak yazmak kolaylığı vardı. Kargacık burgacık Arap harfleri çok güç öğreniliyordu. Dilimiz yabancı kelimelerle dolu idi. Biraz okumuş olanlar, Türkçeyi Türkçe olmayan başka kelimelerle konuşuyorlar, yazıyorlardı. Hele tarihimizi hiç bilmiyorduk.” (ÇH, 348:3)

Cumhuriyet döneminin faziletleri anlatılırken eğitim konusunda örneklendirmelere birkaç yazıda daha yer verilmiştir. Örneğin 355. sayıda Cumhuriyet dönemi özellikleri ile ilgili şu satırlar yer almıştır:

“Ne kadar mesutsunuz! Elinizde temiz basılmış kitaplar ve karşınızda bilgili öğretmenler var. Eskiden babalarınız, anneleriniz sizin gibi severek okula gitmezlerdi. Sarıklı bir hoca ne çocukların ne de büyüklerin anlayamayacakları bir kıraat ve hocanın daima yanı başından eksik etmediği bir değnek, o zamanki okumanın esaslarını teşkil ederdi. Biraz dersini bilmeyen veya yaramazlık eden çocuklar derhal falakaya yatırılır, hoca veya sınıfın müessesili tarafından sopa ile döğülürdü. Anne ve babalarınıza sorarsanız sizlere o vakit ki okumanın ne kadar güç, ne kadar fena olduğunu çok iyi anlatırlar. Şimdi her şey sizin yarın için daha iyi, daha bilgili olmanız için çalışıyor. En güzel bir devirde yaşıyorsunuz.” (ÇH, 355:3).

Çocuk Haftası'nda çocuklarda Cumhuriyet'in anlamını kazandırmada Osmanlı dönemi ile karşılaştırmaların yapıldığı da görülmektedir. Örneğin Hezârfen Ahmet Çelebi anlatılırken yaşadığı dönem yönetimi için “*O zamanki Osmanlı padişahları cahil insanlardı. İşleri güçleri sarayda oturup eğlenmekti...*” denilmiş (ÇH, 12:11); Ekim 1949 tarihli sayısında Osmanlı son dönemleri için ise “*O zaman memleketimizi idare eden Osmanlı padişahları ancak kendi zevkleri için yaşayan, bilgisiz kimselerdi. Vatan sevgisi, milliyet duygusu olmayan o insanlar, kendi menfaatleri yüzünden yur-*

dumuzun kapılarını yabancılara açmışlar 'kapitülasyon' denilen bir takım bağlarla bizi adeta ekonomik işlerde esir etmişlerdi." ifadeleri kullanılmıştır. Genel olarak derginin Osmanlı Devleti yönetimine bakışı aşağıdaki satırlarda olduğu gibi kendisini göstermiştir:

"Osmanlı padişahları ilk önceleri iyi insanlardı. Memleketi iyi idare ettiler; ülkemizi büyüttüler; Türk'ün kahramanlığını dünyaya tanıttılar. Fakat sonraları, eski padişahların oğulları babaları gibi çıkmadı. Kendilerini zevke, eğlenceye verdiler, milleti sömürmeye başladılar. Memleket işlerini iyi idare edemedikleri için düşmanlara yenildik ve az daha onlara köle oluyorduk. Padişahlık idaresinin yolsuzlukları yüzünden uçuruma sürüklenen Türkiye'yi Atatürk kurtardı..." (ÇH, 96:3).

Dergide, Cumhuriyetin anlamı ile çocuk eş değer tutulmuş bu konuda "*Cumhuriyet siz demeksiniz ve işte onun için de onu çok seviyoruz, övüyoruz*" ifadeleri kullanılmıştır. Cumhuriyet kavramından çocuğun anlaması gerekenler ise "*İstiklal ve hürriyet içinde korkusuz, üzüntüsüz çalışmak, 'başaran' olduğumuz göstermek için çalışmak, 'Türk' olduğumuz için çalışmak ve nihayet çalışmanın 'en iyi'ye varan sonunu göğsü kabarak, sevinçle görmek için çalışmak! İşte çocukların Cumhuriyet bu demektir.*" cümleleri ile çalışkanlıkla ilişkili olarak dile getirilmiştir.

Dergide, Cumhuriyetin anlamını bilip kazanımlarının koruyan vatansızlık anlayışı yanında "Türk çocuğu" olma ve "Türk kültürünü tanıyıp tanıtmak" da istenilen özelliklerden birisi olmuştur. Dergide genel olarak üzerinde durulan konulardan birisi olan çocukların Türklüğüne yapılan vurgu ve bu bağlamda Türk milletinin hayatın her alanında sahip olduğu özelliklerin okuyucuya hissettirilmesidir. Dergide, çocuklardan "Tam bir Türk çocuğu" olmaları istenmiş, Tam bir Türk çocuğunun özellikleri olarak da şunlar sıralanmıştır:

1. Sokaklara tükürmemek, 2. Tutumlu olmak, 3. Yalan söylememek, 4. Yardımsever olmak, 5. Paylaşımçı olmak, 6. Millî bayramlara katılmak, 7. İnkılap tarihini bilmek, 8. Türkiye haritasını çizmek, 9. Her zaman kurallara uymak, 10. İstiklal Marşına hürmet etmek, 11. İstenmeden yapılan kusurlu işler için özür dilemek (ÇH, 331:9).

Bu özelliklere sahip "Tam bir Türk" çocuğunun geçmişini de bilmesi istenmiş, bu amaçla hem ayrı köşeler altında bilgilendirici yazılarda ve çeşitli türden edebi metinlerde Türklük teması ve Türk kültürü işlenmiş, hem de ansiklopedik bilgiler ve çeşitli milletler hakkında bilgilendirici yazılarda ilgili konunun Türklerle ilgisinin kurulmasına özen gösterilmiştir. Örneğin Rakım Çalapala imzalı bir şiirin dördüncü dizesinde "Ne mutlu çocuksun sen/Ne kadar çok öğünsen/Hakkındır! Çünkü Türksün!/Senden her düşman ürksün" (ÇH, 17:3) şeklinde yer almış; okuyucuların cesur olmalarının öğütlediği yazıda "Türk çocuğuna en yakışan şey, cesur olmaktır. Türk tarihinin neresini açarsanız açın, her tarafında bizlerden evvelki Türklerin, dedelerimizin kahramanlıklarına rastlayacaksınız. Böyle cesur ve kahraman dedelerin torunları, onlardan geri kalsın olur mu? Doğrusu bu cesurluk Türklerin kanlarında vardır. Ama "kanımda var!" diye yan gelip yatmak da yakışık olmaz. Her çocuk kendi cesaretini geliştirmesini, kökleştirmesini bilmeli... Cesur olmalı ama akıllı cesur olmalı..." (ÇH, 270:3) cümlelerine yer verilmiştir.

Dergide, Türk kültürü ile ilgili olarak İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun "Türk kültürü başka milletlerin kültüründen daha aşağı değil, üstün bir kültürdür. Her Avrupa milletinin öz bir kültürü olduğu gibi bizim de öz bir kültürümüz vardır. Kendimize inanmalıyız. Başka milletleri bizi taklide mecbur etmeliyiz. Yabancılara hayran olmak şaşkınlıktır." sözleri okuyucuya duyurulmuş, Türk kültürünün kökeni ve önemi ile ilgili olarak "Biz Türkler de Asya'dan kopup gelen bir ırk değil miyiz? Asya'dan gelirken de boş gelmemiştik. Kültürümüzü de beraber getirmişiz, gittiğimiz yerlere medeniyet sokmuşuz... Türk bu dünyaya yalnız insanlığı, cesareti ve güzelliği değil kültürü de yaymıştır. Bilginlerin dedikleri gibi Asya bütün insanlığın beşiğidir. Bütün bu bilimleri Avrupa'nın öğrenmesine sebep olan da Türklerdir ve Türklerin Müslümanlığı kabul etmeleridir..." (ÇH, 11:7) satırlarına yer verilmiştir. Bu sözler derginin ilerleyen sayılarında örneklendirilerek okuyucuda somutlaştırılmıştır. Örneğin plânörler hakkında bilgi verilirken "İnsanların bu havada uçma yarışında Türklerin de büyük bir buluşları vardır." denilmiş ve Hazârfen Ahmet Çelebi'ye değinilmiş (ÇH, 12:11); Çin hakkında bilgi verilirken "İpeği, pusulayı, barutu, kitap basmayı Çinliler bulmuşlardır. Fakat biliyor musunuz? Söyleyeyim, Çinliler değil, Çin'deki Türkler!" (ÇH, 25:7) cümleleri kullanılmış; Batı kökenli bilim insanları anlatılırken Türklerin konumuna da yer verilmiş, Batıda hekimlerin 17. ve 18. yüzyıla kadar sadece saraylarda bulunup hükümdar ailesine ve zenginleri tedavi ettiği bilgisinin hemen altında "hâlbuki Türk ülkelerinde daha ondan çok evvel halk için hastaneler bile açılmıştı. Türkler çiçek aşısını da daha evvelden biliyorlardı." (ÇH, 3:7) ifadesi yer almıştır. Ayrıca dergide bilim ve sanat insanların biyografileri içerisinde Türklere de yer verilmiş, bu isimlerin dünyadaki önemine vurgu yapılmıştır. Örneğin Dede Efendi "Dede Efendi Türk'ün yetiştirdiği en ünlü bestekârlardan biridir. O kadar ki onun eserleri karşısında, müzikten gayet iyi anlayan birçok Avrupalılar hayran kalmaktadırlar" (ÇH, 129:8) şeklinde okuyucuya tanıtılmıştır. Ayrıca dergide, ülkelerin tanıtımında da Türklerle bağlantılar kurulmuştur. Örneğin Bulgarlar anlatılırken "Türk kanından" olmaları (ÇH, 16:8); Finliler anlatılırken "Finler bizimle ve Macarlarla akraba olan, aynı

kandan gelen bir ırktandır” (ÇH, 19:8) ifadesi; Hindistan halkı anlatılırken Orta Asya’dan gelip buraya yerleşmiş olan Türklerden olduğu ve bu Türklerin özellikleri olarak da “*Türk ırkından olanlar güzel yüzlü, uzun boylu, yakışıklı insanlardır*” (ÇH, 22:8) cümlesi; İran anlatılırken “*Nüfusunun çoğu Türk kanından olduğu halde İranlılarla Türkler arasında bitip tükenmek bilmeyen savaşlar olmuştur*” (ÇH, 26:8) ifadesi; Macarlar anlatılırken “*Macarlar biz Türklerle aynı kandanır. Onlar da Orta Asya’dan gelip buralara yerleşmişlerdir*” (ÇH, 32:8) cümlesi ve Mısır anlatılırken “*...Bugün de memleketin başında bulunan kral ailesi Türk kanındandır*” (ÇH, 34:8) açıklaması yer almıştır.

Dergide Türk kültürü içerisinde önemli yer tutan geleneksel Türk kıyafetleri özel bir bölüm oluşturularak okuyucuya tanıtılmıştır. Bu konuda okuyuculara “*Çocuk Haftasında devam edecek olan millî Türk kıyafetlerini dikkatle gözden geçiriniz ve millî giyim örneklerimizi tanıyınız*” şeklinde bir istekte bulunulmuştur. 43-52. sayılar arasında “*Millî Türk Kıyafetleri*” başlığı ile her hafta bir ya da birkaç ilden kıyafet örneklerinin tanıtıldığı dergide, millî kıyafet örnekleri yayımlama işinin şimdiye kadar hiçbir gazete tarafından başaramadığı belirtilmiş, ülkede var olan millî Türk kıyafetlerinin eksiksiz olarak gösterilmesi için de büyük bir etnografya müzesi kurulması önerilmiştir.

Dergide, çocukların sahip olması istenilen vatansız olma ile ilişkili değerler dışındaki ahlaki değerler ise “*iyi öğrenci olma, çalışkan öğrenci olma, iyi arkadaş olma, terbiyeli çocuk olma, yaramaz çocuk olmama ve sağlıklı olma*” başlıkları altında maddeler şeklinde ifade edilmiştir. 1940’lı yıllarda çocuklardan beklenen davranışları ve kazanmaları gereken ahlaki değerleri göstermesi açısından her bir başlık altındaki maddeler aşağıdaki satırlarda ayrı ayrı gösterilmiştir. Bu özelliklerden “*iyi bir öğrenci*” olabilmenin şartları olarak çocukların aşağıdaki özelliklerden on üçünün kazanılması gerektiği belirtilmiştir:

1. Toplu taşıma araçlarında büyüklere yer verme, 2. Okula zamanında gitme, 3. Derste anlaşılmayan yerleri parmak kaldırıp öğretmene sorma, 4. Okuldan eve döndüğünde hemen önlüğün çıkarılıp el, yüzü yıkama, çantayı yerine koyma, 5. Evde ufak tefek işlerde anneye yardım etme, 6. Geceleri dersi erkenden bitirdikten sonra biraz oturup erkenden uyuma, 7. Kendisine verilen harçlıklardan bir kısmı kumbarada biriktirme, 8. Defter ve kitapların üzerini karalamama, 9. Ödünç verilen dergi ve kitapların takibini yapma, 10. Ödev yaparken yanlışlıklar yapıldığında defter sayfalarını yırtmama, 11. Sıraları temiz tutma, 12. Yerde görülen sahipsiz bir kalem ya da silginin üzerine basıp geçmeme, 13. Çanta bulunduğunda büyüklere haber verme, 14. Alışverişte fazladan verilen para üstünü iade etme, 15. Sınıfta veya derste gizlice meyve yememe (ÇH, 328:5).

Dergide “*çalışkan bir öğrencinin*” özellikleri ise şu şekilde sıralanmıştır:

1. Ödevleri zamanında yapma, 2. Sınıfta ders anlatılırken ders dışında başka şey düşünmeme, 3. Akşamları geç vakte kadar ödevlerle uğramama, 4. Dergi ve masal kitaplarından başka ders kitaplarını da okuma, 5. Ders çalışırken kitapta yazılanları aynen ezberlememe, 6. Derste anlatılanları not alma, 7. Okula mazeretsiz gidilmediğinde yalan söylememe, 8. Öğretmen anlatmadan dersi okuyup gelme, 9. Teneffüste arkadaşları ile öğretmenin verdiği yeni konuyla ilgili konuşma, 10. Ödevleri büyüklerin değil kendisinin yapması, 11. Sınava girerken korkmama, 12. Ders çalışırken anlaşılmayan yerleri not edip büyüklere veya öğretmene sorma (ÇH, 330:9).

Dergide “*iyi bir arkadaş*” olabilmenin şartları olarak da çocukların aşağıdaki özelliklerden on tanesini kazanması gerektiği ifade edilmiştir:

1. Okul bahçesinde yaramazlık yapanları öğretmene şikâyet etmeme, 2. Dersini bilemeyenler ile alay etmeme, 3. Okul çıkışında arkadaşlarına sataşım kavga etmeme, 4. Teneffüslerde yenilen meyveleri arkadaşları ile paylaşma, 5. Defteri olmayan arkadaşına ödünç defter verme, 6. Okul çıkışında tanımadığı halde yardıma ihtiyacı olanlara yardım etme, 7. Derste arkadaşının anlayamadığı bir konuyu teneffüste anlatma, 8. Başkasına ait kitap, dergi vb. istemeyerek yırtıldığında sahibine haber verme, 9. Yanlışlıkla kapısına bırakılan postayı sahibine teslim etme, 10. Ödünç para verme, 11. Okula giderken veya okul dönüşünde kendisini kızdırdığı için arkadaşını anne ve babasına şikâyet etmeme, 12. Okulda bulunan bir şeyi öğretmene ya da sahibine verme (ÇH, 329:5).

Dergide “*yaramaz çocukların*” davranışları ise şu şekilde ifade edilmiştir:

1. Kız arkadaşlarının kurdelelerini, kuşaklarını gizlice çekip bozmak, 2. Komşuların zillerini çalıp ya da kapılarını vurup kaçmak, 3. Evde istenilmediği halde top oynamak, 4. Arkadaşların sırtına gizlice tebeşirle yazı yazıp resim yapmak, 5. Annesi istemediği halde mutfağı karıştırmak, 6. Annesi istemediği halde okul çıkışı sokakta oyun oynamak, 7. Kedi, köpek gibi hayvanların kuyruğuna teneke bağlama ya da başka şekillerde eziyet etmek, 8. Sapanla kuşları vurup camları kırmak, 9. Yanıcı cisimlerle (barut, kibrit vb.) oynama,

10. Oynarken yoldan geçenleri rahatsız etmek, 11. Komşunun kümesine girip hayvanları ürkütmek, 12. Tramvay veya tren raylarına para koymak, 13. Annesi odayı temizlediği halde oyun bahanesi ile dağıtmak, 14. Ebeveyn tarafından alışverişe gönderildiğinde dışarıda oyalanıp eve geç gelmek (ÇH, 332:9).

Çocuk Haftası'nda "terbiyeli bir çocuk"tan beklenen davranışlar ise şu şekilde sıralanmıştır:

1. Büyüklerin sözünü kesmeden konuşmak ve kendisini ilgilendirmeyen lafa katılmamak, 2. Yanlış hareketleri dolayısıyla büyüklerin uyarısını dinlemek ve bu yanlış hareketleri tekrarlamamak, 3. Yolda istemeden birine çarpıldığında özür dilemek, 4. Eve gelen misafirlerden büyüklerin elini öpüp küçüklerle hoş vakit geçirmek, 5. Eve gelen çocuk misafirler ile oyuncaklarını paylaşmak, 6. Sokaktan geçenlere laf atmamak, taklitlerini yapmamak, 7. Sinema ve tiyatrodaki kabuklu yiyecekler yememek, 8. Okulda arkadaşlarına lakap takmamak, 9. Halka açık mekânlarda, sinema ve müsamerelerde ses çıkarmamak, 10. Bilet almak için sıraya girmek, 11. Sofrada büyükler başlamadan yemeğe başlamamak, 12. Oyun oynarken muzikçilik yapmamak, 13. Ebeveyn evde değilken gelen misafiri hoş karşılayıp ikramda bulunmak (ÇH, 333:3).

Dergide bu ahlaki değerlerin toplumsal ve kültürel boyutları dışında bireysel boyutta "sağlıklı olma" değeri de karşımıza çıkmaktadır. Bu konudaki bilgilendirici metinler Cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan çocuk dergilere göre çok az yer kaplamaktadır. Az da olsa çocuk sağlığından bahsedip çocuklara sağlık öğütleri verilmesi çocuk sağlığına dergi tarafından önem verildiğini göstermektedir. Sağlıkla ilgili bilgilendirici metinlere derginin 42. sayısında rastlanılmaktadır. Daha önceki sayılarda örtük şekilde sağlıktan bahseden birkaç satır yer alsa da bu sayıda yer alan yazıda doğrudan okuyucuların "ev doktoru" olmalarının yolu anlatılmış; okuyuculara "Hepiniz birer ev doktoru olabilirsiniz. Onun için ilk şart ev eczanesi meydana getirmek, sonra da ufak tefek hastalıklarda ve kazalarda ilk yapılacak şeyleri öğrenmektir." denilmiş ve ev eczanesinde bulunacak başlıca malzemeler listelenmiştir (ÇH, 42:13). 97. sayıda hastalıklarından korunma yolları olarak "Güneş, temiz hava, iyi yemek-içmek, temizlik, iyi uyku, aşılınmak, hastalıklı adamlardan uzak bulunmak!" öğütlenmiştir. 153. sayıda "Göz Nasıl Korunur?" başlıklı yazıda gözün özellikleri, sağlığı ve gözle ilgili bazı hastalıklardan bahsedilerek yazı "ara sıra gözlerinizi kaynamış asit borikli su ile banyo ediniz. Bu hem gözlerinizi dinlendirir hem de temizler" cümlesi ile başlayan paragrafla bitirilmiş ve bu paragrafta okuyuculara gözü koruma ile ilgili nasihatlerde bulunulmuştur.

Gülbüz çocuk imgesinin işlenmeye devam edildiği 1940 yıllarında derginin 21 Aralık 1946 sayısında yayımlanan Celal Sıtkı Gürler imzalı "Ben Gülbüz Çocuğum" başlıklı şiirde "Sayısız geçmiş günde/Hastalık nedir? Bilmem/Doktorların önünde/Ağlayarak eğilmem; Öğrencinin ülküsü:/Sağlam vücut olgun baş'/Dudağında türküsü/Hayatla eder savaş; Duymazsın ağrı, sızı/Her gün idman yapmalı/Yurdun erkeği kızı/Sihhatine tapmalı; Sihhat, en büyük nimet/Korumalısın onu/Korumazsan felaket/Olur hayatın sonu" dizelerine yer verilmiştir. Dergide sayısı az da olsa bilgilendirici metinler içerisinde sağlıkla bağlantılar kurulmakta ve nasihatler verilmektedir. Örneğin hava konusunun anlatıldığı yazı "Her zaman temiz ve taze hava alırsak bütün hastalıkların önüne geçmiş oluruz. Temiz hava, kuvvetli besin vücudumuzu iyi besler. Sağlam oluruz" cümleleri ile bitirilmiş (ÇH, 226:3); 17 Ekim 1947 tarihli sayıda okuyucular Mısır'dan dünyaya yayılan kolera hakkında "Son günlerde Mısır'da görülen ve gittikçe genişleyen bu hastalık çok tehlikeli bir afettir" şeklinde bilgilendirilerek koleranın insanlarda görülme şekilleri ile korunma yolları hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Çocuklarda Okuma Kültürünü Geliştirme

İlkokul çağı okuma kültürü oluşturma açısından önemli bir dönemdir. Çocukların okuma alışkanlığını kazanmalarında hikâye, masal, şiir, roman gibi edebi metinlerin önemi ise tartışma götürmez. Bu bağlamda Çocuk Haftası dergisinde edebi metin türlerinden hemen hemen hepsi ile karşılaşmak mümkündür. Dergide kullanılan kâğıt, metin içinde tercih edilen yazı puntosu ve karakteri gibi unsurlar hitap ettiği hedef kitle açısından yetersiz olsa da çeşitli türden edebi metinlere yer verilmesi derginin çocuk ve gençlerde okuma kültürü oluşturmaya açısından önemli bir boşluğu doldurduğunu göstermektedir.

Çocuk Haftası'nın okuma kültürü oluşturmada okuyucularına iletmiş mesajlarda hem örgün eğitim kurumunda okuma yazmayı öğrenmiş olmayı (okuryazarlık) hem de bir metinden anlam çıkarma olarak okuma becerisi kazanmış olmayı öne çıkardığı görülmektedir. Derginin 24. sayısında doğrudan okuma kültürü ile ilgili olarak "İnsan bir kere okumanın tadını alınca bunu anlar. Sizi oturduğunuz yerden dünyanın beş bucağına götüren, türlü türlü serüvenler yaşatan, bilmediğiniz, duymadığınız garip şeyleri öğreten okuma değil midir?...Sağlığımızı korumamızı, isteklerimizi anlatmamızı yani başkalarına mektup yazmamızı, uzaktaki büyüklerimizden ve sevdiğimizden haber almamızı kolaylaştıran nedir? Okumak" ifadelerine yer verilmiştir. Kitap okuma alışkanlığı ve zevki kazanmış olmanın gerekliliği ile ilgili olarak da "Kış geceleri uzundur. Bu gecelerde soba başında kitap okumanın tadına doyum olmaz. Önce kendi kitaplarımız okuruz. Hoşumuza gidenleri birer kere daha okuruz. Ama sonra ya okul kütüphanesinden yahut da arkadaşlarımızdan birinden ödünç aldığımız kitabı okumaya başlarız..." cümleleri yer almıştır (ÇH, 270:9).

Dergide okuma kültürü oluşturma açısından masal, hikâye, roman, şiir, piyes, biyografi, anı ve gezi yazısı türünde eserlere yer verilmiştir. Bu eserler dergide hacimce geniş yer tutmaktadır. Dergide okuyucunun merak ve heyecan duygularını işe katan bir anlayışla edebi türlerin (hikâye, roman, masal vb.) devamını öğrenebilmek için derginin sonraki sayısını bekletme yaklaşımı kullanılmıştır. Aşağıdaki tabloda 15 sayı ve üzerinde tefrika halinde yayımlanan yazılar gösterilmiştir:

Tablo 3. Çocuk Haftası Dergisinde Tefrika Edilen Edebi Türler

Başlık	Sayı	Yazar
Attilâ'nın Hazinesi	1-78	M. Cahit Gündoğdu
Zavallı Büyükbaba	1-29	Kemalettin Tuğcu
Çalınmış Çocuklar	30-50	Kemalettin Tuğcu
Çocuklar Adası	51-75	Kemalettin Tuğcu
Bambi Bir Geyiğin Romanı	64-90	Ayşe Yamaç
Uzun Kılıçlı Kahraman	76-147	Hâmit Gündoğdu
Küçük Gazeteci	76-100	Kemalettin Tuğcu
Bizim Mahallenin Çocukları	101-125	Kemalettin Tuğcu
Kimsesiz Çocuklar	126-150	Kemalettin Tuğcu
Köşkün Yeni Sahipleri	137-175	Güner Değer
Çocuk Pazarı	151-175	Kemalettin Tuğcu
Deniz Aslanı	151-265	Hâmit Gündoğdu
Anasının Kuzusu	176-200	Kemalettin Tuğcu
Dört Arkadaş	176-191	Y. Edip
Leylaklar Altında	192-210	Nihal Yeğinoğlu
İçler Acısı	201-225	Kemalettin Tuğcu
Şehzade ile Dilenci	211-230	Nihal Yeğinoğlu
Ah Bu Çocuklar	226-250	Kemalettin Tuğcu
Küçük Kaptan	251-275	Kemalettin Tuğcu
Yeraltı Şehri	276-300	Kemalettin Tuğcu
Kahramanlar Ülkesi	267-303	Hâmit Gündoğdu
Firavunun Gerdanlığı	286-309	Nazım Dersan
Ekmek Parası	301-325	Kemalettin Tuğcu
Keloğlan	304-325	Ali Taner
Atlas Okyanusunda Çocuklar Cumhuriyeti	310-332	Ahmet Bülent
Babasının Oğlu	326-350	Kemalettin Tuğcu
Kahramanlar Kahramanı	333-374	Hâmit Gündoğdu
Yuvadan Uzak	351-374	Kemalettin Tuğcu

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi dergide arka arkaya devam edebilen eserlere yer verme derginin bütün sayılarında dikkat edilen bir konu olmuştur. Bu eserler içerisinde roman türü dikkat çekmektedir. Bu eserlerden bazıları çeviri türündedir. Örneğin Köşkün Yeni Sahipleri, Dört Arkadaş, Leylaklar Altında, Şehzade ile Dilenci çeviri türlerdir. Dergide en fazla tefrika romanına yer verilen yazar ise Kemalettin Tuğcu'dur. Tuğcu'nun romanları 1. ve 2. ciltte yer alan sayılar dışında cilt başlangıcında başlamış ve cildin tamamlandığı sayıda sona ermiş (örneğin Çocuklar Adası 3. cildin sayıları olan 51-75. sayılarda yayımlanmıştır) ve her ciltte yazarın bir romanı yer almıştır. Dergide bu tefrikalar dışında birkaç sayı arka arkaya devam eden hikâye, roman ve masal türünde yazılar da bulunmaktadır. Örneğin Mahmut Attilâ Aykut imzalı Kuru Kafa başlıklı hikâye, 47-52. sayılar arasında, Münir Hayri Egeli imzalı "Munzur ile Peri" başlıklı masal ise 237-243. sayılarda yayımlanmıştır.

Çocuk Haftası dergisinde öne çıkan bir diğer özellik de çizgi roman kültürünün oluşmasındaki rolü ve millî temalı çizgi romanlar ile eğlendirme yanında çocukta okuma kültürü oluşturmaya yönelik çabadır. Derginin ilk sayısından son sayısına kadar hemen hemen her sayıda en az bir çizgi roman türüne yer verilmiştir. Bu çizgi roman türleri içerisinde çizgi kare, çizgi bant ve çizgi romanlar yer almaktadır. Bu çizgiler içerisinde Nasrettin Hoca fıkralarının resimlendirilmesi gibi derginin hedef kitlesine de hitap edecek şekilde samimi çizimlere rastlanmaktadır. Bu çizgi kare bantların bazılarının altlarındaki yazılar şiir olarak kafiyeli bir şekilde yer almış, çizgi ile şiirin gücü birleştirilmiştir. Çizgi romanlar okuma kültürü içinde kullanılan temel kaynaklardan birisi olup; yoğun görsellik, az metinle belirli konu çerçevesinde görseller ve bunları destekleyen kısa cümlelerin arka arkaya gelmesiyle bireyde görsel okuma becerisini geliştiren önemli bir türdür (Altunbay ve Önal, 2018:335). Bu bağlamda çocukların okuma kültürü edinmelerinde önemli etkileri olan çizgi roman türlerinin dergide yer alması görsel unsurların öğrenmedeki önemi ile birlikte değerlendirilebilir.

Ünlü yerli çizerlerin eserlerini barındırması açısından da *Çocuk Haftası* dergisi ayrı bir öneme sahiptir. Bunlar arasında Ekrem Koçu'nun yazdığı, Orhan Tolon'un çizdiği "Deniz Kurtları" adlı çizgi roman, Rakım Çalapala'nın yazdığı Ayhan Erer ve Şahap Ayhan'ın çizdiği "Barbaros" başlıklı çizgi roman, Mehmet Tekdal'ın çizdiği Dede Korkut Masalları verilebilir. Bunlar dışında Bedri, Firuz, Sururi, Ekrem Dülek, Ayhan Erer ve Şahap Ayhan'ın çizimleri de okuma kültürü oluşturmada çizginin gücünü gösteren aynı zamanda okuyucuda millî heyecanı uyandırmayı sağlayabilecek içeriğe sahip eserleridir.

Çocuk Haftası'nda çocukta okuma kültürünü geliştirmede dünya klasikleri hakkında da bilgilendirmeler yapılmıştır. 95-102. sayılar arası Vahdet Gültekin, 103. sayıdan 128. sayıya kadar da Zahir Güvemli tarafından kaleme alınan ve bazılarında Sururi imzalı çizimlerle "Dünyanın En Meşhur Kitapları" başlıklı yazı dizisi oluşturulmuştur. Bu dizi yazıda okuyuculara roman, masal, destan, tiyatro vb. türlerde dünya klasikleri arasına da girmiş eserler tanıtılmış, söz konusu eserlerden dilimize çevrilmiş olanlar ya da ülkemizde oyun olarak oynananlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Genel Kültür Amaçlı Bilgiler Kazandırma

Çocuk Haftası'nda çocuğun genel kültür bilgileri ile donanmış bir şekilde yetişmesi önemsenen konulardan birisi olmuş, bu amaçla derginin bütün sayılarında genel kültüre yönelik içeriğe yer verilmiştir. Genel kültür bilgileri içerisinde tarih, tabiat, yer, olay, kişi, şehir, ülke, hayvanlar, ilkler, keşifler, icatlar vb. yer almıştır. Dergide her hafta devam eden genel kültür amaçlı bilgilerin yer aldığı köşeler ve içerikleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4. Çocuk Haftası Dergisinde Yer Alan Genel Kültür Amaçlı Köşeler ve İçerikleri

Başlık	Sayı	İçerik
İnanılmaz Şeyler	1-78, 81-82	Bir tam sayfa olacak şekilde, siyah beyaz ve çizimlerle desteklenerek dünyadan çeşitli ilginç bilgiler (Örnek: Habeşistan'da ağaçlar, dünyanın en büyük atı, 97 yaşındaki şarkıcı kadın, dünyanın en büyük feneri, çöldeki bitkiler)
Garip Şeyler	96-125	1/4 sayfa boyutunda, siyah beyaz çizimlerle dünyadan ilginç bilgiler (Örnek: En genci 70 yaşında 500 tayfadan oluşan mürettebat, ağza ağır halka takma âdeti, güçlü Hint kaplamı)
10 Soru ve Karşılıkları (68. sayıdan itibaren "10 Soru 10 Cevap")	64-96	Bir sayfa olacak şekilde, siyah beyaz ve çizimlerle desteklenerek 10 soru ve bunların cevabı (Örnek sorular: Dünyanın ortası ateş mi? Mermer nedir? Bulut nedir? Su ne zaman buhar olur? Deniz neden tuzludur? Teneke maden midir? Ses nedir? Megafon nedir? Mercek nedir? Ay Dede var mı?)
Milletler Müzesi	12-42	Bir tam sayfa, renkli, bazı ülkelerin tarihçe, nüfus, sosyal hayat, yönetim biçimi, dil, din, ilginç adetler vb. (Anlatılan bazı ülkeler: Almanya, Amerika, Arjantin, Filistin, Irak)
Tarihte Bu Hafta	53-106	Bir tam sayfa, iç sayfada renkli, çizimlerle desteklenerek o hafta tarihte olanlarla ilgili bilgiler
-	107-150	Biyografiler. Sururi imzalı çizimler, renkli olarak iç sayfada yer almış ve her hafta bir kişiden bahsedilmiştir
Hayvanlar Âlemi	129-158	Bir tam sayfa, 129. sayıdan 154. sayıya kadar 2. sayfada, 155. sayıdan itibaren ise 7. sayfada, siyah beyaz olarak çeşitli hayvanlar hakkında bilgiler (Anlatılan bazı hayvanlar: Arı, at, koyun, karınca, kedi, köpek, keçi, leylek, kaplumbağa)
-	159-220	İlleri tanıtırma yazıları. Bir tam sayfa, 2. sayfada, siyah beyaz, şehirlerin Türkiye haritasındaki yeri ve ilde meşhur olan şeylerle ilgili çizimler, ilçeleri, tarihi, nüfusu, iklimi, ekonomisi vb. (Anlatılan bazı iller: Ankara, Afyonkarahisar, Bursa, İstanbul, İzmir, Zonguldak, Edirne, Samsun, Giresun, Kütahya)
İster İnan İster İnanma, (223. sayıdan itibaren "Dünya'da Neler Var")	221-250	İkinci sayfada, siyah beyaz ve çizimlerle desteklenmiş (223. sayıda arka kapaktan bir önceki sayfaya alınmış) dünyadan çeşitli ilginç bilgiler (bitki, hayvan, insan, nesnelere vb.)
Küçük Ansiklopedi	251-354	İkinci sayfada, siyah beyaz ve çizimlerle desteklenmiş çeşitli ansiklopedik bilgiler

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü *Çocuk Haftası* dergisinde birçok konu hakkında kısa bilgiler verilmektedir. Bunların bir kısmı okuyucunun ilgisini çekecek nitelikteki ilginçliklerle bağlantı kurularak hazırlanmış metinlerdir.

Dergide yukarıda içeriği verilen yazılar yanında bilgilendirici metinlere de yer verilmiştir. Bu yazılarda okuyucunun genel kültürünü arttırarak onları eğitmeyi amaçlayan içerikler de bulunmaktadır. Bunlar içerisinde derginin tamamında daha sıklıkla tekrar edilen içerik ise hayvanları konu alan yazılardır. Okuyucu kitlesinin ilgisini çekecek şekilde hayvanlara ait özellikler dergide yer almıştır. Bunun yanında hayvan sevgisi ve hayvanlara karşı davranışların nasıl olması

gerektiği ile ilgili az da olsa bilgilendirici metinlere yer verilmiştir. Örneğin 263. sayıda yardımseverlikle bağlantılı olarak hayvan sevgisi “*İyi insanlar kendilerinden küçük ve dermansız yaratıklara yardım eder. Hele bu yaratıklar kuşlar gibi ötüşleri ile bize eğlendiren ve meyve ağaçlarımızı, çiçeklerimize musallat olan böcekleri yiyen faydalı hayvanlar olursa. Zavallı kuşlar, kışın yemsiz kalır. Onlara ekmek kırıntıları, pilav ve yemek artıkları vermeli. Rahat rahat yemeleri için de yemlik yapılmalı...*” cümleleri ile ifade edilmiştir (ÇH, 263:9). Dergide yer alan hayvanlara ait içerikler düz yazı yanında fotoğraf ya da illüstrasyonlar ile desteklenmiştir. Genel olarak çocukların hayvanlara kayıtsız kalmayıp onları tanıma, sevmeye ve onlara dokunma gibi istekleri yanında kendisinden farklı olanı öğrenip onlar hakkında bilgi edinmek istemeleri *Çocuk Haftası* dergisinde hayvanların ve onlara ait çeşitli özelliklerin okuyucuya sunulması şeklinde görülmektedir. Böylece bir taraftan çocuklar dergi aracılığı ile hayvanların doğası ve doğal ortamları ile tanıştırılırken diğer taraftan da doğada yaşayan canlılar hakkında bilgi vermek yoluyla çocukların ekolojik sistemin parçalarını öğrenmeleri sağlanmıştır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada 1943-1950 yılları arasında doğrudan çocuklara seslenen bir süreli yayım olan *Çocuk Haftası* dergisinin tanıtımı yapılarak dergide yer alan içerik çocuk eğitimi açısından analiz edilmiştir. Bu çerçevede derginin kimlik bilgileri ve dergide çocuk eğitiminin hangi boyutlarına vurgu yapıldığı belirlenmiştir.

Çocuk Haftası öğretmen kökenli ve eğitimin çeşitli alanlarında görev yapmış olan Tahsin Demiray tarafından çıkarılmış bir süreli çocuk dergisidir. Bu süreli yayım Tahsin Demiray’ın aktif siyasete girmeden önceki döneminde izlediği çocuk yayıncılığı çizgisini de göstermektedir. Türkiye Yayınevi’nin de sahibi olan Tahsin Demiray *Çocuk Haftası* dergisinin idare merkezi olarak İstanbul’u belirlemiş ve dergiyi Türkiye Basımevi’nde basmıştır. Tahsin Demiray’ın sahibi olduğu dergi, 1947 yılının sonuna kadar Rakım Çalapala’nın, 1948 yılının başından derginin kapanmasına kadar geçen sürede ise hem kendisi hem de Celal Demiray’ın Yazı İşleri Sorumlu Müdürlüğü’nde yayım hayatında kalmıştır. *Çocuk Haftası* ~18,4 X 26,4 cm boyutunda saman kâğıda basılmış, dört sayfası renkli (ön kapak ve arka kapak ile iki iç sayfa) diğerleri siyah beyaz olmak üzere toplam 16 sayfa olarak yayım hayatına başlamış, 21 Eylül 1946’dan itibaren ise sadece ön ve arka kapak renkli olmak üzere sayfa sayısı da 12’ye düşürülerek yayım hayatına devam etmiş, 25 Şubat 1950 tarihinde de 374. sayısını çıkararak yayım hayatını sonlandırmıştır. Dergi, her biri yirmi beş sayıdan meydana gelen ciltler halinde toplam 15 cilt olacak şekilde yayım hayatında kalmış, ayrıca Ankara Millî Kütüphane’de bu ciltlere dâhil edilmeyen 30 Ekim 1942 tarihli 8 sayfalık ve bir sayılıklı aynı isimli bir dergi de bulunmaktadır. Derginin yazar ve çizer kadrosu zengin olup kadrosunda Türk çocuk edebiyatında önemli yer edinen yazar ve şairler yanında ülkemizin önemli ressamı da yer almıştır.

Çocuk Haftası’nın hedef kitlesi “ilkokul ve ortaokulun ilk sınıflarında öğrenim görenler, okumaya yeni başlayan çocuklar, bol yazı, serüvenler ve meraklı hikâyeler isteyen bütün çocuklar” olarak belirlenmiştir. Derginin içeriğinde bilgilendirici metinler, ansiklopedik bilgiler, çocuk edebiyatının örnekleri arasında gösterilebilecek hikâye, roman, şiir, masal, piyes vb. yazılar, bazıları eğitici öğretici olan çizgi roman türleri ve eğlendirmeye yönelik bulmaca-bilmece, fıkra, karikatür, yazılı ve yazısız bant karikatür, çizgi bant hikâye, resimli hikâye, resimli roman ve resimli masal yer almıştır. Bu bağlamda dergi içeriğinin hem bilgilendirme hem de eğlendirme amaçlı olarak oluşturulduğu görülmektedir. Bu içerik içerisinde ansiklopedik bilgiler, hikâye, roman, şiir, masal, piyes vb. edebi ürünler, çizgi roman türleri ve eğlendirici metinler daha fazla yer tutmaktadır. 1943-1950 yılları arasında çıkan bu dergide daha önceki yıllarda yayımlanan çocuk dergilerinde gördüğümüz başyazı ile çocuklara seslenme, onlarla hasbihal etme, ülke sorunları hakkında bilgiler verme ve onlara nasihatlerde bulunma bir iki sayı dışında yer almamaktadır. Derginin yayım hayatına başladığında devam etmekte olan II. Dünya Savaşı ile ilgili çocuklara herhangi bir bilgilendirme yazısı da yer almamaktadır. Dergide ülke gündemi olarak sadece 1943 yılında toplanacak olan II. Maarif Şurası’nda değerlendirilmek üzere ay isimlerinin Türkçe olarak sadeleştirilmesi ve bunun için de Sonkanun yerine Ocak, İlkkanun yerine Sonay, İlkteşrin yerine Teşrin ve İkinciteşrin yerine de Kasım isimlerinin önerilmesi yer almış, hatta dergi 1943 yılında bu aylara denk gelen sayılarda önerdiği ay isimlerini kapak sayfalarında kullanmıştır. Dergide genellikle millî bayramlar ve 10 Kasım haftalarına denk gelen sayılarda çocuklara seslenmelerin yapıldığı, memleketin içinde bulunduğu durum ve ülkenin geçmişi hakkında bilgilendirici yazılar ile kronolojik tarihi anlatımlara yer verildiği görülmektedir.

Dergi içeriğinde yer alan yazıların çocuk eğitimi açısından analizi sonucunda içeriğin “eğitime yönelik bilgiler, çocukların sahip olması gereken özellikler, çocukta okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür amaçlı bilgiler kazandırma” kategorilerinde yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler içerisinde de “çocukta okuma kültürünü geliştirme ve genel kültür amaçlı bilgiler kazandırma” daha fazla yer tutmuştur. Derginin eğitime yüklediği anlam içerisinde okul türü öğrenmelerde ezberden uzak, sorgulama temelli bir öğrenmenin gerekliliği, eğitimin ise sadece okul ile sınırlandırılmadan okul dışında devam eden süreçte öğrenmelerin devam ettiği ve bu öğrenmelerin de okul ile ilişkilendirilmesinin esas

kabul edildiği görülmektedir. Bu ilişkilendirilmede de yaz tatilleri çocuğun çevreyi incelemesi için gerekli görülmüştür. Bu durum Cumhuriyet'in ilk yıllarında uzun süre yayın hayatında kalan *Çocuk*, *Çocuk Sesi*, *Yavrutürk* adlı çocuk dergilerinde de görülmektedir. Bu dergilerde de eğitim sadece okul ile sınırlandırılmamış, okul dışında da eğitimin devam ettiği özellikle yaz tatillerinin çocuklar tarafından öğrenme amaçlı (yaz aylarındaki tatil günlerinin tabiat incelemeleri, gezi-gözlem vb. etkinliklerle geçirilmesi) olarak kullanılması konusu üzerinde durulmuştur (Alabaş, 2014:414). *Çocuk Haftası* dergisinde çocuklara aktarılan mesajlardan birisi de örgün eğitim almaya yapılan vurgu ve bu bağlamda da çocukların okula devam etmesi ve onlarda okul sevgisi oluşturmaktır.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan birisi de *Çocuk Haftası* dergisinin çocuğun kazanması gereken ahlaki özellikleri sayfalarında belirtmesidir. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yayımlanan çocuk dergilerine göre daha az yer almakla birlikte çocuklara seslenen metinlerde çizilen çocuk tipinde toplum içerisinde “iyi bir birey” olmaya vurgu yapıldığı, bu amaçla da sosyal hayatta bir takım ahlaki değerlere sahip olmanın gerekliliğine dikkat çekildiği görülmektedir. Dergide, çocuğun sahip olması gereken ahlaki değerleri içerisinde “vatansever olma”, Cumhuriyet'e bağlılık, millî duyguların yüksekliliği ve Türklük bilincine sahip olma ile birlikte ele alınmıştır. Bu durum Cumhuriyet dönemi Türk çocuk dergiciliği tarihinde kendisinden önce çıkan çocuk dergilerinde de önemsenen bir konudur. Nitekim Gelişli (2013:95) Cumhuriyet'in ilanından itibaren yayımlanan çocuk dergilerinde yer alan yazılarla Türkiye Cumhuriyeti'nin temel niteliklerinin çocuklara kazandırılmaya çalışıldığı, Türk kimliği ve öz Türkçe ile ilgili vurgulamaların 1950'li yıllara kadar ağırlık kazandığını belirtmektedir. Benzer şekilde Davulcu ve Temel (2016:125) Cumhuriyet'in ilk çocuk dergilerinden birisi olan *Yeni Yol* adlı dergide yer alan yazı ve şiirlerde genellikle Türklüğün yüceltilmekte olduğu sonucuna varmışlardır. Akbayrak (2014:125) yapmış olduğu bir araştırmada erken Cumhuriyet dönemi süreli çocuk yayınlarındaki çocuk algısının çocuğun Cumhuriyet'in varisi, inkılâpların koruyucusu olarak görülmesi temelinde şekillendiği sonucuna varmıştır. Cumhuriyet döneminin önemli süreli çocuk yayınlarından birisi olan *Afacan* dergisini inceleyen Dedik (2011:112) de Atatürk devrimlerinden diğer kavramlara göre daha sık söz edildiği sonucuna varmıştır. Duman ve Doğdu (2010:164) ise yapmış oldukları bir araştırmada Millî Şef döneminde çocuk dergilerinde Türklük kavramına odaklanıldığını tespit etmişlerdir. Alabaş (2014:418) da Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde çocukluğun kuruluşunda “Türk Çocuğu” imgesinin oluşturulduğunu “Türklük bilinci” kavramı üzerinde durulduğunu ve ulus devletinin inşasında ortak değer olarak Türklüğün görülerek çocuklarda Türklük ulusal kimliği oluşturulmaya çalışıldığı sonucuna varmıştır. Yılmaz Akagündüz'ün (2017:159) çalışmasında elde ettiği bir sonuca göre 1940'lı yıllarda benzer şekilde okul kitaplarından biri olan Yurt Bilgisi ders kitaplarında millî duygular ve millî ahlakın gerektirdiği iyi yurttaşlık ile Türklerin kutlu tarihi, millet olmanın önemi, vatani oluşturan toprağın değeri, Türkçenin işlevi ve yararları sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu durum Cumhuriyet döneminin diğer çocuk yayınlarında da görülmektedir. Örneğin Türkcülük akımının değerlerini heyecanlı bir tonla işleyen Aka Gündüz özellikle Cumhuriyet'in ilânından sonra Cumhuriyet'i ve millî bilince sahip vatanını seven ve ülkesine hizmet etmeye hazır idealist tipleri hikâye, şiir ve tiyatro türlerinde ele almıştır (Sınar, 2006:186). Dolayısıyla *Çocuk Haftası* dergisinin döneminin bazı çocuk yayınlarına ve okullardaki içeriğe benzer bir vatanseverlik anlayışında olduğu söylenebilir. *Çocuk Haftası* dergisinde yer alan bilgilendirici yazılar yanında çeşitli türden edebi metinlerde (roman, hikâye, şiir) de Türklük temasının işlenmesi yanında Türk kültürünü tanıttı “Millî Türk Kıyafetleri” başlığı ile her hafta bir ya da birkaç ilden kıyafet örneklerinin tanıtımı yapılmış, millî kıyafet örnekleri yayımlama işinin şimdiye kadar hiçbir gazete tarafından başarılmadığı belirtilerek ülkede var olan millî Türk kıyafetlerinin eksiksiz olarak gösterilmesi için de büyük bir etnografya müzesi kurulması önerilmiştir. Ayrıca ansiklopedik bilgiler ya da çeşitli milletler hakkında bilgilendirici yazılarda ilgili konunun Türklerle ilgisinin kurulmasına özen gösterilmesi *Çocuk Haftası*'nda dikkat çeken bir diğer durumdur. Yılmaz ve Duman (2018:652) millî değerlerin millî kimlik ve anlayış oluşturulması için yeni nesle aktarılmasının büyük önem taşıdığını belirtmektedirler.

Vatansever olma dışında verilen ahlaki değerler ise derginin hitap ettiği hedef kitle olan okul çocuklarına uygun olarak okul vurgusu ve kurallara uyma başta olmak üzere “çalışkanlık, saygılı olma, doğru/dürüst olma, sorumluluklarını bilme, yardımsever olma, tutumlu olma ve itaat etme” olarak sıralanabilir. Bu ahlaki değerler hem roman, hikâye ve şiirlerin temalarından birisi olmuş hem de bilgilendirici metinlerde yer almıştır. Benzer şekilde Haziran 1945-Mayıs 1946 yılları arasında 52 sayı yayımlanan *Afacan Çocuk Gözü* adlı çocuk dergisinde de çocuklardan beklenen davranışlar ve iyi bir vatandaş olma çalışkanlık teması ile ilişkili olarak ele alınmıştır (Alabaş ve Kamer, 2016:89). Aynı dönemde yayın hayatında olan *Doğan Kardeş* dergisinde de uyumlu, çalışkan, sorumlu, başarılı ve iyi bir çocuk, iyi bir vatandaş olmaya vurgu yapılmıştır (Gürdal, 2004:427-428). Zaten çocuğun ahlaki değerleri ve sahip olması gereken özellikler 1940'lı yıllarda ülke gündeminde olan konulardır. Bu konuda hem okulun kazandırması gereken değerler hem de toplumsal hayatın her alanında bireyin sahip olması gereken özellikleri ülkemizde tartışılmıştır. Okullardaki ahlak ve ahlak eğitimi derginin yayın hayatına başladığı günlerde 15 Şubat 1943'te toplanan II. Maarif Şurası'nın gündem maddelerinden biri olmuş, ahlak eğitimi gazeteler sütunlarına taşımışlar, örneğin gazeteci Ahmet Emin Yalman “ahlak davası bir okul işi değildir, en geniş ölçüde bir memleket işidir” diyerek konuyu ele almıştır (Ata, 2008:64).

Araştırmanın sonuçlarından birisi de *Çocuk Haftası* dergisinin çocuklarda okuma kültürü edindirme ve alışkanlığı kazandırmada önemli bir görev üstlenmiş olmasıdır. Oğuzkan'a (1997:283) göre çocuk dergilerinde yayımlanan öğretici ve eğlenceli yazılar, masallar, hikâyeler, romanlar, fıkralar, bilmece, resimler, fotoğraflar ve karikatürler çocukların okuma alanındaki bireysel ihtiyaç ve ilgilerini doyurucu biçimde karşılayabilmektedirler. Bu bağlamda her ne kadar derginin kâğıt kalitesi, yazı puntosu, seçilen bazı yazı ve resimler hedef kitlesindeki çocukların gelişim düzeyine uygun olmasa da *Çocuk Haftası* dergisi 1940'lı yılların ortalarından sonuna kadar çocukların okuma ihtiyaçlarını karşılamada önemli bir rol üstlenmiştir. *Çocuk Haftası* dergisinde yer alan eserleri çocuk edebiyatı eserlerinin özelliklerine uygunluğu açısından inceleyen Asar ve Yeşilyurt (2017:313) dergide yer alan manzum eserlerin, piyeslerin, gezi yazılarının ve biyografi türündeki eserlerin çocuk edebiyatı türlerinde bulunması gereken özellikleri taşıdığını; hikâye, roman, efsane, masal, anı türlerindeki eserlerin ise konu itibarıyla çocuğa bir şeyler kazandırma amacı gütseler de çocuk edebiyatı türlerinde bulunması gereken özellikleri taşımadığı sonucuna varmıştır. Araştırmamızda *Çocuk Haftası*'nda yer alan nazım, nesir ve çizgi türünden eserlerden bazılarının çocuk edebiyatının özgün ürünlerini oluşturduğu ve derginin önemli yazarlara çizerlere ev sahipliği yaptığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuç da *Çocuk Haftası*'nda çocuğun genel kültür bilgileri ile donanmış bir şekilde yetişmesine önem verilmesi bunun için de derginin bütün sayılarının genel kültüre yönelik içeriğe sahip olmasıdır. Çocukta genel kültürü artırarak onları eğitmeyi amaçlayan bu yazılarda tarih, tabiat, yer, olay, kişi, şehir, ülke, hayvanlar, keşifler, icatlar vb. yer almıştır. Türk çocuk dergiciliği tarihine bakıldığında konuları değişse de genel kültüre ilişkin içerik sürekli görülmektedir. Çocuk dergilerinin içeriğinde Tanzimat ve Mutlakiyet döneminde çocukların aile, kültür, ülke ve coğrafya gibi yakın çevresi yanında çeşitli kültürler, toplumlar, ekonomik ve sosyal gelişmeler gibi uzak çevreler hakkında bilgiler (Şimşek, 2002:478), II. Meşrutiyet dönemi çocuk dergilerinde okulda öğrenilenleri takviye amacının yanında, genel kültür ve beceri kazandırma amacına yönelik içerik çeşitliliği (Gurbetoğlu, 2006:119) ve Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde genel kültür bilgileri ve özellikle de sosyal tarihle ilgili konu ve kavramlara yer veren bir içerikle karşılaşmaktadır (Alabaş, 2014). *Çocuk Haftası* dergisinde yer alan genel kültüre ait yazıların içeriğinde ise ilgi çekici konuların çocukların merakını arttıracak betimlemeler ve anlatımlarla onların merak, keşfetme ve öğrenme isteğini harekete geçirebilecek türde olduğu söylenebilir. Bu kategoride ele alınan yazılar arasında, okuyucu kitlesinin ilgisini çekecek şekilde hayvanlara ait özellikleri konu alan içeriklere daha sıklıkla yer verildiği de göze çarpmaktadır.

5. Kaynakça

- Akbayrak, K. (2014). *Erken Cumhuriyet döneminde sosyalleşme aracı olarak süreli çocuk yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi dergileri örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alabaş, R. (2014). *Cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim ve tarih anlayışı açısından incelenmesi (1928-1950)* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Alabaş, R. ve Kamer, S.T. (2016). Afacan Çocuk Gözü dergisi ve çocuğun vatandaş olarak eğitimi. *Turkish Studies -International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-* (Prof. Dr. Hayati Akyol Armağanı), 11(3), s.77-92.
- Altunbay, M. ve Önal, A. (2018). Kültürel kimlik inşasında çizgi roman: Karşılaştırmalı bir inceleme (Red Kit ve Tommiks örnekleme). *Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(16), s.333-349.
- Asar, A. ve Yeşilyurt, E. (2017). Çocuk Haftası dergisinin çocuk edebiyatı açısından incelenmesi. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, s.296-315.
- Ata, B. (2008). 1943'teki İkinci Millî Eğitim Şurasının tarih eğitimi kararlarından birinin uygulanması: Bir histomap'ın yapım öyküsü, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8 (2), s.335-353.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9(2), p.27-40.
- Chic, K. A. & Hunter, M. W. (2009). An analysis of human images and advertisements. *Language and Literacy*, 11(1), p.1-25.
- Çocuk Haftası*, (1942). Sayı 1, İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Çocuk Haftası*, (1943-1950). 1-374. Sayılar, İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Davulcu, E. ve Temel, M. (2016). 1923-1926 Yıllarında yayımlanan Yeni Yol dergisi ve dergide yayımlanan "Cumhuriyet" konulu yazılar üzerine bir inceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 42, s.113-126.
- Dedik, B. (2011). "Afacan" çocuk dergisindeki metinlerin Türk aydınlanması açısından incelenmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Demirci, H. A. (2013). Prens Sabahaddin yolunda bir Türk milliyetçisi: Tahsin Demiray ve çok partili siyasî hayata geçiş süreci içinde Ziya Gökalp eleştirisi. *Liberal Düşünce*, 71, s.187-201.
- Duman, D. ve Doğdu, M. (2010). 1930-1950 dönemi çocuk dergilerinde yurttaşlık bilinci gelişimi kapsamında ulus-devlet algısının sağlanması: 'Türk Çocuğu - Cumhuriyet Çocuğu'. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 9(20-21), s.157-170.
- Ergün, M. (1992). Eğitim ve toplum (eğitim sosyolojisine giriş) (2. bs.). Ankara: Ocak Yayınları.

- Ertürk, R. (1987). *Tahsin Demiray basınıımızda ve sosyolojide yeri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ertürk, R. (1989). Cumhuriyet döneminde bir Le Playcı: Tahsin Demiray, *Sosyoloji Dergisi*, 3(1), s.107-146.
- Fraenkel, J., Wallen, N., & Hyun, H.H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). Boston: McGraw Hill.
- Gelişli, Y. (2013). Çocuk dergilerinde millî kimlik ile ilgili değerlerin sunuluşu. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, s.82-96.
- Gençel, Ş. (1984). Çocuk dergileri, *Türkiye’de dergiler ve ansiklopediler (1849-1984)* içinde (s.185-202). İstanbul: Gelişim Yay.
- Gurbetoğlu, A. (2006). *II. Meşrutiyet döneminde yayımlanan çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Gutek, G. L. (1997). *Eğitime felsefi ve ideolojik yaklaşımlar* (N. Kale, çev.). Ankara: Pegem.
- Gürdal, A. (2004). *Türkiye’de çocukluğun değişimi: Çocuk imgesinin Doğan Kardeş dergisi üzerinden okunması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Hurn, C, J. (2016). *Okulun imkan ve sınırları eğitim sosyolojine giriş* (M. Sever, A. Kaysılı ve A. Soylu, çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Kür, İ. (1991). *Türkiye’de süreli çocuk yayınları*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi.
- McCulloch, G. (2004). *Documentary research in education, history and the social sciences*. London: RoutledgeFalmer.
- Oğuzkan, A.F. (1997). *Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı*, Ankara: Emel Matbaacılık.
- Okay, C. (1999). *Eski harfli çocuk dergileri*. İstanbul: Kitapevi.
- Sankaya, M. (2010). Türk çocuk dergilerinde tarih 1918-1931. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 12, s.51-83.
- Sınar, A. (2006). Türkiye’de çocuk edebiyatı çalışmaları. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 4(7), s. 175-225.
- Sucu, İ. (2014). *Türk sosyoloji tarihinde ‘sosyal bilim’ ekolü* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Şimşek, H. (2002). *Tanzimat ve Mutlakiyet dönemi çocuk dergilerinin eğitim açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tutel, E. (1997). Bizim yokuşta mektep gibi bir yayıncılık müessesesi Türkiye Yayınevi. *Tarih ve Toplum*, 28(164), s.90-98.
- Yapar, A. (1999). *Fransa ve Türkiye’de dergicilik olgusu ve kadın dergilerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yavrutürk (1942). 40-44. Sayılar, İstanbul: Türkiye Yayınevi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. bs.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. ve Zeynel, B. K. (2010). *TBMM albümü 1920-2010 2. cilt 1950-1980*, Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları https://www.tbmm.gov.tr/TBMM_Album/Cilt2/index.html adresinden erişildi.
- Yılmaz, M. ve Duman, T. (2018). TRT Çocuk Dergisi’nde milli bir değer olarak “vatan-vatanseverlik” değeri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), s.639-657.
- Yinilmez Akagündüz, S. (2017). Cumhuriyet’in ilk yıllarından günümüze ders kitaplarında ahlak eğitimi. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 26, s.149-180.